

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / Taloushallinto

Veera Hannula

PIENEN OSAKEYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous

HANNULA, VEERA

Pienen osakeyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

Opinnäytetyö

42 sivua + 11 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Maisa Räsänen

Toimeksiantaja

Kouvolan AP-Isännöinti Oy

Lokakuu 2014

Avainsanat

osakeyhtiö, tilinpäätös, liitetiedot, tilintarkastus

Yhteiskuntamme elää jatkuvan paineen alaisena. Tämä heijastuu suoraan myös liike-elämään. Jotta voisimme taata yritystalouden jatkuvuuden, on lakien ja käytäntöjen muututtava ihmisten mukana. Koska liike-elämän toimintaa ja toimintamalleja joudutaan jatkuvasti muokkaamaan, on hyvä välillä pysähtyä miettimään, kuka muutoksesta sai parhaan hyödyn. Entä ovatko muutokset täysin tarkoituksenmukaisia; palvelevatko ne kohderyhmäänsä, vai valuuko työ hukkaan?

Tämä opinnäytetyö käsittelee pienen osakeyhtiön tilinpäätöksen liitetietoja. Työssä pyrittiin tarkastelemaan pakollisten liitetietojen laajuutta sekä niiden merkitystä tilintarkastuksessa. Osakeyhtiölaki on merkittävä suunnannäyttävä osakeyhtiöille, ja sen muutoksilla on pyritty helpottamaan nimenomaisesti kooltaan pieniä kirjanpitovelvollisia.

Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkittavien tilinpäätösaineistojen lukumäärä oli kuitenkin suhteellisen pieni, joten tutkimustulosten reliabiliteetti voidaan kyseenalaistaa. Tutkimuksen teoreettinen osuus on puolestaan luotettava.

Tutkimustulosten mukaan pieni osakeyhtiö ei saa laajuudeltaan niin suuria helpotuksia tilinpäätöksen liitetietojen laadintaan, kuin muut henkilöyhtiöt. Tutkimuksessa huomio kiinnittyi erityisesti toimintakertomuksen merkitykseen. Pieniltä osakeyhtiöiltä toimintakertomusta ei vaadita, mutta on syytä miettiä, olisiko sen laatiminen näinä aikoina yritykselle merkityksellistä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Administration

HANNULA, VEERA

Bachelor's Thesis

Supervisor

Commissioned by

October 2014

Keywords

Notes to the financial statement of a small limited company

42 pages + 11 pages of appendices

Maisa Räsänen, Senior Lecturer

Kouvola AP-Isännöinti Ltd

Limited companies, financial statements, notes to financial statements, audit

Our society lives under constant pressure. This pressure is directly reflected in the business world. To be able to guarantee the continuity of the business economy, the law and practices have to change with the people. Because the business operations and business models will have to be constantly edited, it is good to stop and think about who gets the best out of the change. Are the changes fully appropriate, do they serve the target group, or is work done in vain?

The objective of this study was to observe the attachments of a small limited company's financial statements. The purpose was to examine the extent of mandatory statements and their relevance to the audit. The Companies Act is a significant trendsetter for limited liability companies. Law changes have been made to specifically facilitate the accountability of a small size.

The research method used in this thesis was qualitative. The number of investigated data was relatively small, so the reliability of the research results can be questioned. Instead, the theoretical part of this thesis can be considered reliable.

According to the research results, the small limited company doesn't receive so many reliefs for the reporting data of financial statements than other partnerships company's. The research findings indicate that the attention should be paid especially to the significance of the annual reports. The annual report is not required from small limited companies. In this economic situation that we live in, every company should think about, if the annual report could be significant to the company.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	OSAKEYHTIÖ	8
	2.1 Määritelmä	8
	2.2 Osakeyhtiö Suomessa	8
	2.3 Yksityinen ja julkinen osakeyhtiö	8
	2.4 Osakeyhtiön toiminta	9
	2.4.1 Yhtiöjärjestys	9
	2.4.2 Hallinto	10
	2.5 Osakeyhtiölaki	11
	2.5.1 Historia	11
	2.5.2 Osakeyhtiölain uudistus	11
	2.5.3 Pääpiirteet	12
3	PIENI KIRJANPITOVOLVOLLINEN JA TILINPÄÄTÖKSEN SUUNNITTELU	12
	3.1 Pieni kirjanpitovelvollinen	12
	3.2 Kirjanpitovelvollisuus ja yleiset tilinpäätösperiaatteet	13
	3.3 Tilinpäätöksen suunnittelu	14
4	PIENEN KIRJANPITOVOLVOLLISEN TILINPÄÄTÖKSEN SISÄLTÖ	15
	4.1 Tilinpäätöksen laatiminen	15
	4.2 Tasekirja	17
	4.3 Toimintakertomus	17
	4.4 Tuloslaskelma	18
	4.5 Tase	19
	4.6 Rahoituslaskelma	21
	4.7 Aineiston säilytys	21
5	PIENEN OSAKEYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	22
	5.1 Liitetietojen tarkoitus	22

5.2	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	22
5.3	Toimintakertomuksen liitetiedot	23
5.4	Tuloslaskelman liitetiedot	24
5.5	Taseen liitetiedot	26
5.6	Rahoituslaskelman liitetiedot	27
5.7	Muut liitetiedot	28
6	PIENEN OSAKEYHTIÖN LIITETIETOJEN MERKITYS TILINTARKASTUKSESSA	29
6.1	Tilintarkastajan valinta	29
6.2	Liitetietojen informatiivisuus	30
6.3	Liitetietojen merkitys tilintarkastuksen kannalta	32
7	TUTKIMUSTULOKSET	33
7.1	Esimerkkiyritykset	33
7.2	Liitetietojen hyödyntäminen	34
7.3	Pohdinta	36
	LÄHTEET	40
	LIITTEET	
	Liite 1. Esimerkkiyritys 1	
	Liite 2. Esimerkkiyritys 2	
	Liite 3. Esimerkkiyritys 3	
	Liite 4. Esimerkkiyritys 4	

1 JOHDANTO

Osakeyhtiö on yhtiömuotona Suomessa kiistatta suosituin. Sitä mukaa kun osakeyhtiöitä koskevaa lainsäädäntöä uusitaan ja hiotaan yhä yksityiskohtaisemmaksi, tämän yhtiömuodon suosio vain kasvaa.

2000-luku on ollut yritysmaailmassa epävarminta aikaa koko sen olemassaolon aikana. Vielä vuosituhatien alkupuolella uusia yrityksiä nousi tiuhaan tahtiin. Elettiin huolettomuuden aikaa. Kun ekonomistit alkoivat epäillä talouden kehitystä vuoden 2007 aikana, oli finanssikriisi jo päässyt kehittymään. Alkoi vuosia kestänyt taantuma, jonka loppua ei ole vielä saavutettu.

Tämä taantuma on koetellut yritysmaailmaa kovalla kädellä. Maailmanlaajuinen kriisi koskettaa globalisoitunutta yrittäjyyttä. Enää ei siis voida puhua yksittäisistä maista kuin taloudenhoidon kannalta. Ja tämä taantuma on koetellut. Yrityksiä on kaatunut, niitä on noussut ja taas kerran kaatunut. Suuret yritykset ovat fuusioituneet luodakseen paremman puskurin taantumaa vastaan. Pienet yritykset yrittävät kestää.

Koska pienellä yrityksellä on harvoin takanaan isoa ja teräänsä hiottua asiantuntijaverkostoa, sen ainoa mahdollisuus taistella paikasta auringossa voi olla tilinpäätöksen tarjoama informaatio sekä jo olemassa oleville osakkaille että mahdollisille ostajille, kehittäjille ja kasvattajille.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella liitetietojen merkitystä käytännössä pienen osakeyhtiön tilinpäätöksessä. Pääasiallisesti kirjanpitäjät tuntevat yleislait ja asetukset. Kuitenkin käytännön työssä liitetietojen merkitystä voidaan vähätellä. Niitä laitetaan mukaan tilinpäätösinformaatioon enemmän kuin tarvitsisi, ja toisaalta ne voivat olla sisällöltään aivan turhia.

Koska tilinpäätösinformaatio on luonteeltaan varsin runsasta, on opinnäytetyössä pyritty käsittelemään sekä kirjanpitovelvollisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä että pienille kirjanpitovelvollisille myönnettyjä helpotuksia tilinpäätöksessä, jotta lukija saisi hyvän pohjan liitetietojen osuutta käsitteleviin lukuihin. Työn on tarkoitus antaa lukijalleen ymmärrettävä kuva pienen osakeyhtiön tilinpäätöksestä muiden yhtiömuotojen keskellä ja siitä onko tilinpäätöksen liitetietojen helpotuksia olemassa käytännössä ja jos on, hyötyvätkö pienet osakeyhtiöt niistä.

Opinnäytetyö on toteutettu yhdessä Kouvolan AP-Isännöinnin kanssa. Ajatus työn aiheelle lähti hankkeistajan ideasta käsitellä aihetta tarkemmin. Aihe osoittautuikin varsin mielenkiintoiseksi sen näennäisestä suppeudesta huolimatta. Kirjanpitolain ja osakeyhtiölain tulkitseminen ja yhdistäminen pienen osakeyhtiön näkökulmasta on varsin haasteellista pyrittäessä vastaamaan globalisoituvan yritysmailman kasvuhaasteisiin ja kilpailussa mukana pysymiseen.

KÄYTETYT LYHENTEET

HTM	Kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja
IASB	International Accounting Standards Board Kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja laativa komitea
IAS	International Accounting Standards IASB:n aiemmat kansainväliset tilinpäätösstandardit
IFRS	International Financial Reporting Standards Uudet, laajemmat IASB:n standardit
JHTT	Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastaja
KILA	Kirjanpitolautakunta
KPL	Kirjanpitolaki
KPA	Kirjanpitoasetus
OYL	Osakeyhtiölaki
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
VM	Valtiovarainministeriö

2 OSAKEYHTIÖ

2.1 Määritelmä

Osakeyhtiö, lyhennettynä Oy tai Oyj, on pääomayhtiö, joka perustetaan rekisteröimillä. Perustajana voi olla yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö (Tomperi 2013, 75). Osakeyhtiö voi olla yksityinen tai julkinen, ja sen tarkoitus on tuottaa osakkeenomistajille voittoa, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä (OYL 1 luku 5 §) (Tomperi 2012, 119). Osakeyhtiön toiminnasta säädetään Osakeyhtiölailla.

2.2 Osakeyhtiö Suomessa

Suomessa on vuoden 2014 kesäkuun lopun tietojen mukaan 247 050 rekisteröityä osakeyhtiötä (PRH). Kyseisen yhtiömuodon käyttöä houkuttelee muun muassa se, että osakkeenomistajat vastaavat yhtiöstä ainoastaan sijoittamallaan pääomapanoksilla eivätkä henkilökohtaisella vastuullaan. Myös yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääoman määrä (2 500 euroa) on suhteellisen alhainen. (Yrittäjät.fi.)

Osakeyhtiö on selvästi suosituin yhtiömuoto Suomessa. Siitä on tullut niin suosittu, että aiemmin henkilöyhtiöinä toimivia yrityksiä on alettu sittemmin harjoittaa osakeyhtiöinä. Suurimmat yritykset taas ovat lähes poikkeuksetta osakeyhtiöitä. Tästä syystä osakeyhtiöiden koko, harjoitettu liiketoiminta ja omistusrakenne saattavat vaihdella melkoisesti. (Villa 2013, 34.)

2.3 Yksityinen ja julkinen osakeyhtiö

Kuten aiemmin mainittiin, osakeyhtiö voi olla yksityinen (Oy) tai julkinen (Oyj). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että julkisen osakeyhtiön osakkeet voivat olla julkisen kaupankäynnin kohteena, eikä niiden vapaata luovutusta ja vaihdettavuutta saa rajoittaa. Yksityisen osakeyhtiön osakkeilla ei puolestaan saa käydä julkista kauppaa, ja osakkeiden vapaata luovutusta ja vaihdettavuutta voidaan rajoittaa yhtiöjärjestyksessä (ns. suljettu osakeyhtiö). (Pönkä 2011, 9.)

Sekä yksityinen että julkinen osakeyhtiö ovat osakkeenomistajastaan erillisiä oikeushenkilöitä yhtiön rekisteröimisestä lähtien (OYL 1:2.1). Yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääoman määrä on 2500 euroa, julkisen osakeyhtiön 80 000 euroa. Molem-

piin yhtiömuotoihin sovelletaan osakeyhtiölakia. On huomioitava, että vaikka osakeyhtiölaki on lähtökohtaisesti molempien yhtiömuotojen perusta, on siellä kuitenkin erikseen säädetty, milloin lakia sovelletaan vain jompaankumpaan. (Villa 2013, 197.)

2.4 Osakeyhtiön toiminta

Osakeyhtiö syntyy rekisteröimisellä, ja se on osakkeenomistajasta erillinen oikeushenkilö. Osakeyhtiö perustetaan kaikkien osakkeenomistajien allekirjoittamalla kirjallisella määrämuotoisella perustamissopimuksella. Perustajina voi olla yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. (Tomperi 2013, 73; 74.)

Osakeyhtiölaki määrittää osakeyhtiön toiminnan keskeiset periaatteet. Näitä ovat oikeushenkilöllisyys ja rajoitettu vastuu, pääoman pysyvyys, osakkeen luovutettavuus, voitontuottamistarkoitus, enemmistöperiaate, yhdenvertaisuus, johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuus sekä tahdonvaltaisuus. Osakeyhtiön toimintaa määrittävät myös ns. olettamasäännökset¹. (Tomperi 2013, 73–75.)

Osakeyhtiön yksi johtavista periaatteista on siis osakkeenomistajan rajoitettu vastuu yhtiön sitoumuksista. Toisin sanoen pääomaa yhtiöön sijoittaneet osakkaat ottavat riskin vain pääoman menettämisestä. Tämän taustana toimii osakeyhtiölain mukainen oman pääoman pysyvyys. Täten osakkeenomistajat eivät myöskään vastaa yhtiön velvoitteista, vaan vastuu on ainoastaan sijoitetusta pääomasta. Edes konkurssin yhteydessä ei osakkeenomistajaa voida velvoittaa lisöpääoman sijoitukseen. (Villa 2013, 34–35.)

2.4.1 Yhtiöjärjestys

Perustamissopimukseen liitettävä yhtiöjärjestyksestä määrätään niin ikään osakeyhtiölaissa (OYL 2 luku 3 §). Pakollisesti mainittavia asioita ovat toiminimi, kotipaikkana oleva Suomen kunta sekä toimiala. Mikäli toiminimeä käytetään useammalla kielellä, on niistä oltava maininta yhtiöjärjestyksessä. (OYL 2:3.)

¹ Osakeyhtiölain mukaiset säännökset, joita noudatetaan, mikäli yhtiöjärjestykseen ei ole otettu toisenlaisia määräyksiä.

Käytännössä yhtiöjärjestys on kuitenkin usein paljon pidempi. Sitä säädettäessä tulee kuitenkin ottaa huomioon, että säädetyt kohdat eivät saa olla ristiriidassa muiden lakien kanssa. Osakeyhtiön ollessa kyseessä yhtiöjärjestys usein sisältää ns. lunastuslaukkeen, jolla määrätään siitä, onko osakkeenomistajalla, yhtiöllä tai muulla henkilöllä oikeus lunastaa muulta omistajalta kuin yhtiöltä toiselle siirtyvä osake. (Yrittäjät.)

2.4.2 Hallinto

Osakeyhtiön hallintoon liittyvät hyvän hallintotavan periaatteet. Nämä periaatteet eivät ole suoranaisesti osakeyhtiölaissa, vaan ne pohjautuvat kansainvälisen elinkeinoelämän itsesääntelyn varaan. Itsesääntelyllä periaatteet pyritään pitämään ajantasaisina, sillä lakiin kirjattuna kyseisiä käsityksiä olisi lähes mahdotonta muuttaa niin nopeassa tahdissa kuin käsitykset ja toimintatavat yritysmaailmassa muuttuvat. (Mähönen & Villa 2013, 88.)

Lähtökohta kuitenkin on, että jokaisen osakeyhtiön hallinto on järjestetty yhtenäisten sääntöjen ja periaatteiden mukaisesti. On huomioitava, että vaikka tämä on osakeyhtiölain mukainen toimintalähtökohta, ei osakeyhtiön eikä sen johdon toimintaa ole mahdollista, eikä myöskään tarkoituksenmukaista säännellä täysin tyhjentävästi. Tämän vuoksi osakeyhtiölakia on pääsääntöisesti perustettu sopimuksenvaraiseen sääntelyyn, ja niin kutsutut pakottavat osa-alueet² on rajattu koskemaan mahdollisimman pientä osaa toiminnasta. (Mähönen & Villa 2013, 90–91.)

Osakeyhtiön toiminnassa ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous. Osakkeenomistaja ei siis voi yksin tehdä yhtiötä koskevia sitoumuksia. Yhtiökokouksessa vallitsee enemmistöperiaate, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Yhtiökokouksessa valitaan osakeyhtiölle hallitus, joka huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen asianmukaisesta järjestämisestä. Tämän lisäksi hallitus vastaa asianmukaisen kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisestä. Osakeyhtiön toimitusjohtaja puolestaan hoitaa ja valvoo yhtiön juoksevia asioita. Lisäksi hän valvoo kirjanpidon ja varainhoidon lainmukaisuutta ja luotettavuutta. (Tomperi 2012, 118.)

² Pakottavat osa-alueet liittyvät velkojan ja vähemmistössä olevan osakkeenomistajan suojaan sekä yhteiskunnalle toimitettavaan informaatioon

2.5 Osakeyhtiölaki

2.5.1 Historia

Suomessa voimassaolevaa osakeyhtiötä koskevaa lainsäädäntöä on todistettavasti ollut vuodesta 1864 lähtien. Tällöin annettu osakeyhdyskunta-asetus korvasi tätä ennen voimassa olleen lain, jonka säännösten mukaan osakas toimi yhtiössä henkilökohtaisella vastuulla. Tätä seurasi osakeyhtiölaki (1895), joka oli voimassa aina vuoteen 1980. (Villa 2013, 33.)

Vuonna 1980 voimaan tullutta osakeyhtiölakia oli pyritty suunnittelemaan pitkään ja huolellisesti, yhteistyössä pohjoismaiden kanssa. Ruotsissa voimassa ollut osakeyhtiösääntely oli osoittautunut käytännössä toimivaksi, ja tämä antoikin suuntaa uudelle laille. Pääomamarkkinoiden nopea kehitys sekä Euroopan ja yhtiöiden globalisoituminen aiheutti kuitenkin sen, ettei laki kyennyt vastaamaan yhteiskunnan sille asettamia vaatimuksia. Näin lakia jouduttiin muuttamaan useita kertoja ennen vuoden 2006 uudistettua osakeyhtiölakia. (Villa 2013, 33–34.)

2.5.2 Osakeyhtiölain uudistus

Osakeyhtiölakia uudistettiin 2006. Uudistamisen myötä painotettiin osakeyhtiön toiminnan keskeisiä periaatteita, joita ovat oikeushenkilöllisyys ja rajoitettu vastuu, pääoman pysyvyys, osakkeen luovutettavuus, voitontuottamistarkoitus, enemmistöperiaate, yhdenvertaisuus, johdon huolellisuus ja lojaliteettivelvollisuus sekä tahdonvaltaisuus (OYL 1 luku 2–9 §).

Periaatteet eivät itsessään ole tuntemattomia, mutta nyt ne otettiin osaksi osakeyhtiölakia. Näin lain lukijalle tai tulkitsijalle pyritään antamaan käsitys siitä, mihin laki perustuu ja mitä sillä pyritään suojaamaan. Lisäksi ne niputtavat helposti tulkinnanvaraista lakia yhtenäiseksi. Kun lakia on helpompi ymmärtää, myös yrityksen tehokkuus paranee. (Villa 2013, 36–38.)

Vaikka osakeyhtiölaki pyrittiin saamaan mahdollisimman ajantasaiseksi, on sitä jouduttu muokkaamaan vuoden 2006 jälkeen useasti erinäisillä muutoksilla ja säännöksillä. Nämä ovat koskeneet muun muassa voimaan tullutta tilintarkastuslakia (2007), rajat ylittävää sulautumista ja jakautumista (2007), yhtiön varojen vähentymistä (2009),

osakkeenomistajien oikeuksien käyttämistä julkisesti noteeratuissa yhtiöissä (2009) sekä rekisteröitymispäivän täsmäytystä ja osakeantia (2009). Lakien hankalasta yhteen saattamisesta kertoo osansa myös se, että vaikka muutoksia on tehty jo runsain mitoin, on eduskunnassa lähes jatkuvasti vireillä esityksiä lain muuttamisesta ja täsmäyttämistä. (Mähönen & Villa 2013, 23–24.)

2.5.3 Pääpiirteet

Osakeyhtiölaki ohjaa sekä yksityisen että julkisen osakeyhtiön toimintaa. Julkisen osakeyhtiön vaatimat erityispiirteet on pyritty huomioimaan laissa, mutta oleellisia eroja lain määreissä ei ole. Peruseriaatteet ovat molemmille samat, tarkentavien säännösten avulla on lähinnä säädetty eroja osakepääomassa, päätöksenteossa, yhtiökokouskutsussa, hallituksen ja tilintarkastajan toimikaudessa sekä yritysjärjestelyissä. (Pönkä 2011, 8.)

OYL 1:5 määrittelee toiminnan tarkoituksen varsin suoraviivaisesti. Lähtökohtaisesti yhtiön on tarkoitus tuottaa voittoa osakkailleen, mikäli yhtiöjärjestyksessä ei määrätä toisin. Vaikka voitontuottamistarkoitusta on uudessa laissa nimenomaisesti korostettu, on huomattava, että tällä ei tarkoiteta lyhyen aikajänteen tulontuottamista. Tuottojen tarkastelua on syytä tehdä pidemmällä aikavälillä ottaen huomioon myös yrityksen toimenpiteet (esim. investoinnit, segmentointi, julkinen kuva) kyseisellä ajanjaksolla. (Villa 2013, 51.)

Voiton tuottamisen lisäksi toinen keskeinen osakeyhtiölakia ohjaava piirre on yhtiön edun ajaminen. Lain mukaan *yhtiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua* (OYL 1:8). Tämä sitoo yhtiön johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvoitteiseksi sekä yhtiötä että osakkeenomistajia kohtaan. (Mähönen & Villa 2013, 32.)

3 PIENI KIRJANPITOVELVOLLINEN JA TILINPÄÄTÖKSEN SUUNNITTELU

3.1 Pieni kirjanpitovelvollinen

Kirjanpitolain mukaan yritys on pieni kirjanpitovelvollinen, jos sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella enintään yksi seuraavista rajoista on ylittynyt (KPL 3:9):

- liikevaihto 7 300 000 euroa
- taseen loppusumma 3 650 000 euroa
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Rajoja laskettaessa ohjeet ovat melko yksiselitteisiä. Liikevaihto määritellään kirjanpitolaissa (KPL 4:1) ja henkilöstön keskimääräisen lukumäärän laskemiseen on annettu kirjanpitolautakunnan yleisohje (toimintakertomuksen laatimisesta). Näin ylimääräisille omille tulkinnoille ei juurikaan jää sijaa. Taseen loppusumma puolestaan on hankalampi määritellä yksiselitteisesti. Tämä johtuu siitä, että sen loppusumma muodostuu monista yksittäisistä eristä, joihin vaikuttavat muun muassa valitut arvostus- ja jaksotusratkaisut. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 22.)

Konsernitilinpäätösvelvollisen yrityksen koko kirjanpitovelvollisena ratkaistaan konsernitilinpäätöksen perusteella. Pienen konsernin rajat ovat samat kuin pienellä kirjanpitovelvollisella. On kuitenkin hyvä huomioida, että vaikka kirjanpitolain mukaista konsernitilinpäätöstä ei tarvitsisi laatia, voivat sekä emoyhtiön varojenjako sekä osakeyhtiölaki edellyttävät tämän laatimista. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 22–24.)

3.2 Kirjanpitovelvollisuus ja yleiset tilinpäätösperiaatteet

Kirjanpitolaki määrittää osakeyhtiön aina kirjanpitovelvolliseksi. Tällöin sen on myös pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa (KHT-Yhdistys 2013, 12.). Kirjanpitolaissa esille nousevat myös kirjanpidon yleiset periaatteet. Näitä periaatteita ovat asia ennen muotoa, entiteetti³, hyvä kirjanpitotapa, jatkuvuus, kirjausperuste, luotettavuus, menotulon kohdalle, nopeus, oikeat ja riittävät tiedot, olennaisuus, taloudellisuus, täydellisyys, varovaisuus ja vertailtavuus. (Valtionkonttori.)

Asia ennen muotoa -periaatteella halutaan tilinpäätöksen rakenteen muodostuvan siten, että se antaa oikean kuvan yrityksen tilinpäätöksen tulo- ja menorakenteesta sekä taloudellisesta asemasta. Entiteetti-periaate puolestaan huomioi kirjanpitovelvollisen oman itsenäisen aseman tilinpäätöksineen suhteessa muihin kirjanpitovelvollisiin. Hy-

³ Itsenäinen kokonaisuus

vää kirjanpitolain perustana. Kirjanpitolain periaatteiden lisäksi sitä ohjaavat lait, asetukset ja lausunnot. (Valtionkonttori.)

Pääsääntöisesti kirjanpitovelvollisen ajatellaan jatkavan toimintaansa myös tulevaisuudessa. Tähän perustuu yleisissä periaatteissa myös oletus toiminnan jatkuvuudesta. Kirjausperusteen ja luotettavuuden avulla pyritään varmistamaan, että kirjaukset tehdään joko käyttämällä suoriteperustetta tai kohdentamisperustetta ja että tilinpäätösaineisto ei ole harhaanjohtavaa. Meno tulon kohdalle -periaatteella tarkoitetaan tilannetta, jossa tilinpäätösvouden kirjauksissa saadut tuotot kirjataan tuloiksi. Näistä tuloista vähennetään suoritteesta aiheutuneet kulut, kun suoritteen ei enää uskota tuottavan tuloja tulevilla tilikausilla. (Valtionkonttori.)

Nopeudella halutaan varmistaa, että tilinpäätöksen tuottama informaatio on mahdollisimman tuoretta, jolloin sen on mahdollista antaa myös oikea ja riittävä kuva yrityksen taloudellisesta asemasta. Tilinpäätösinformaation tulee olla päätöksenteon kannalta olennaista. Merkitykseltään vähäisiä seikkoja ei tarvitse lähteä erittelemään liian tarkasti, eikä informaation tuottaminen saa olla taloudellisesti kohtuutonta. On kuitenkin hyvä muistaa, että tilinpäätösinformaation tulee olla täydellistä; se ei saa johtaa tulkitsijaansa harhaan eikä sen perusteella tulisi kyetä tekemään vääriä johtopäätöksiä. Siksi varovaisuus kirjanpitoa laadittaessa on hyväksi. Esimerkiksi arvostukset tulee tehdä tätä periaatetta noudattaen. Koska tilinpäätöksistä halutaan saada irti kaikki mahdollinen hyöty, tulee niiden olla yhteneväisiä. Näin tilinpäätöksiä kyetään vertailemaan eri ajanjaksoina ja eri tilikausina. (Valtionkonttori.)

Kirjanpitolaki määrittelee myös tilinpäätökselle sekä toimintakertomukselle yleiset periaatteet. Näitä ovat jatkuvuus (going concern), johdonmukaisuus, sisältöpainotteisuus, varovaisuus, tasejatkuvuus, suoriteperusteisuus sekä erillisarvotus. Näitä periaatteita on noudatettava sekä tilinpäätöstä laadittaessa että tilinavausta toimitettaessa. (KHT-Yhdistys 2013, 13.)

3.3 Tilinpäätöksen suunnittelu

Oikein ja hyvin suoritettu tilinpäätössuunnittelu voi kulminoitua yhdeksi pienyrityksen kulmakiveksi. Tilinpäätösaineiston antamaa tietoa voidaan käyttää hyväksi sekä yrityksen sisällä että eri sidosryhmien kanssa. Yhdessä verosuunnittelun kanssa yritys

voi lain sallimissa puitteissa muokata yrityskuvaa halutunlaisen lopputuloksen saavuttamiseksi. (Virtuaali AMK.)

Toisaalta voidaan ajatella, että vaikka hyvin suunnitellulla tilinpäätöllä voidaankin ohjata yritystä mahdollisesti haluttuun suuntaan (antaa haluttu kuva tietylle sidosryhmälle), sen pohjalta tehdyt johtopäätökset voivat olla myös jokseenkin harhaanjohtavia. Tämä johtuu siitä, että tilinpäätösinformaatio pohjautuu loppujen lopuksi melko pienen pohjaan ja ainoastaan rahaprosesseihin. Tällaisissa tapauksissa korostuu tilinpäätöksen huolellinen suunnittelu ja laatiminen sekä erityisesti tilinpäätöksen liitetiedoissa annettava muu tieto. (Salmi 2010, 30.)

Myös tilinpäätösnormiston jatkuva kehittäminen ja muutos vaikuttavat sekä suunniteluun että tilinpäätöksen laatimiseen. Tällöin joudutaan miettimään ja määrittelemään aina uudestaan, mikä tilinpäätöksen merkitys ja tarkoitus oikeastaan on. Näissä tilanteissa korostuu nimenomainen päätöksentekoa tukeva merkitys ja rahoituksen turvaaminen. (Blummé 2008, 50–51.)

4 PIENEN KIRJANPITOVELVOLLISEN TILINPÄÄTÖKSEN SISÄLTÖ

4.1 Tilinpäätöksen laatiminen

Tilinpäätös tulee laatia neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä (KPL 3 luku 6§). Mikäli yritys tarvitsee erityisestä syystä⁴ lisääaikaa, se voi anoa sitä Kirjanpitolautakunnalta (KILA). Hakemuksen tulee olla kirjallinen, ja sen pitää olla KILAn käsiteltävänä ennen kuin lainmukainen aika tilinpäätöksen laatimiselle on umpeutunut. (KPA 784/1973.)

Käytännössä lisääaikaa on haettavissa kuitenkin ainoastaan kuukauden verran. Tämä johtuu siitä, että mikäli yhtiöjärjestyksestä ei ole muutettu tai siellä ei ole muita säädöksiä, tulee yhtiökokous järjestää viimeistään kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tätä ennen on puolestaan suoritettava tilintarkastus. Myös veroilmoituksen jättöaika tulee huomioida jatkoajan hakemisessa. Osakeyhtiön osalta veroil-

⁴ Esimerkiksi verotarkastuksen keskeneräisyys, KILAn päätös 1877/2011

moitus tulee jättää neljän kuukauden kuluessa tilinpäätöksestä, mikäli tälle ei ole haettu jatkoaikaa verottajalta. (Lindfors 2011, 94.)

Tilinpäätöstä laadittaessa pieni kirjanpitovelvollinen voi halutessaan toimia kuten suuri kirjanpitovelvollinen. Sen on kuitenkin mahdollista käyttää huojennuksia, joiden on tarkoitus helpottaa erityisesti tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisällön laatimista. Pienen kirjanpitovelvollisen tulee kuitenkin muistaa, että sen on oltava valinnoissaan johdonmukainen. Erityisesti johdonmukaisuus tulee ottaa huomioon tilikaudelta toiseen siirryttäessä. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 21.)

Myös listayhtiöiden poikkeaminen tästä säännöksestä tulee huomioida. Niihin ei voida soveltaa huojennuksia, vaikka ne olisivat lain mukaan pieniä kirjanpitovelvollisia. On katsottu, että tosiasioihin perustuva kurssien muodostuminen on tiedontarpeeltaan niin olennainen, ettei huojennuksia voida käyttää. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 21.)

Osakeyhtiö, joka on kirjanpitolain nojalla pakottavasti kirjanpitovelvollinen, on velvollinen laatimaan vuosittain myös tilinpäätöksen. Tilinpäätöksen tulee sisältää tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaava tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma sekä näiden liitetiedot. Tämän lisäksi osakeyhtiön on aina ilmoitettava jäljennös tilinpäätöksestä rekisteröitäväksi patentti- ja rekisterihallitukselle. (Mähönen & Villa 2013, 220.)

Vaikka osakeyhtiölaki on kirjanpitolakiin nähden erityislaki, nämä kaksi lakia eivät sisällä keskinäisiä ristiriitaisuuksia. Lakeja on pikemminkin pyritty täydentämään erinäisillä säännöksillä, jotta ristiriitatilanteilta vältyttäisiin. On myös huomattava, että koska osakeyhtiölaissa ei ole säädetty IFRS-tilinpäätöksestä eikä konsernitilinpäätöksestä, on tätä täydennetty KPL 7 a:4:n mukaisesti sillä, että valtioneuvosto voi asetukseensa säätää mahdollisista lisätiedoista. (Mähönen & Villa 2013, 226.)

Osakeyhtiön tilikausi määritetään yhtiön perustamissopimuksessa tai yhtiöjärjestyksessä. Mikäli tilikautta halutaan muuttaa, on muutoksesta päätettävä joko yhtiökokouksessa (tilikausi määritelty perustamissopimuksessa), jolloin sen muuttaminen tapahtuu yleensä enemmistö päätöksellä, tai noudatettava OYL:n ja yhtiöjärjestyksen muuttamista koskevia säännöksiä (tilikausi määritetty yhtiöjärjestyksessä). Toisaalta OYL ja KPL mahdollistavat myös mallin, jonka mukaan ensimmäisestä, muista poikkeavas-

ta tilikaudesta säädetään perustamissopimuksessa ja tätä seuraavista normaaleista tilikausista säädetään yhtiöjärjestyksessä. (Mähönen & Villa 2013, 228.)

4.2 Tasekirja

Kirjanpitolain 3 luvun 8 §:ssä määrätään, että (alkuperäiset) tilinpäätös- ja toimintakertomusasiakirjat sekä luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista tulee sitoa tasekirjaksi, joka jää kirjanpitovelvolliselle. Tasekirjassa tulee olla myös tieto kirjanpitokirjojen ja tositelajien säilyttämistavoista. Tämän tarkoituksena on varmistaa virallisen tilinpäätösaineiston säilyminen. Tase- ja liitetietoerittelyitä ei ole pakollista sisällyttää sidottavaan tasekirjaan, mutta asiakirjojen säilymisen kannalta ne kannattaa liittää mukaan. (Björklund, Jänkälä & Kaisanlahti 2009, 112–113.)

4.3 Toimintakertomus

Pääsääntönä voidaan pitää, että tilinpäätökseen tulee liittää toimintakertomus laadulta tilikaudelta. Sen vähimmäissisältö on määritelty kirjanpitolaissa. KPL:n mukaan suuria kirjanpitovelvollisia koskevat toimintakertomuksen mukaiset varsin laajat liitetietovaatimukset. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 217.)

Osakeyhtiön on laadittava kuluneelta tilikaudelta tilinpäätöksensä yhteyteen tilikautta kuvaava toimintakertomus, mikäli sen arvopaperit ovat julkisen kaupankäynnin kohteena Suomessa tai muualla Euroopan talousalueella. Myös toimintakertomuksesta on toimitettava jäljennös patentti- ja rekisterihallitukselle. (Mähönen & Villa 2013, 220.)

Vaikka osakeyhtiö ei harjoittaisi arvopaperilain mukaista liiketoimintaa, voivat toimintakertomuksen laatimisedellytykset toisaalta täytyä myös kirjanpitolain perusteella. Mikäli osakeyhtiö ylittää sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi KPL 3:9,2:ssa määritellyistä, pientä kirjanpitovelvollista koskevista rajoista (liikevaihto 7 300 000 euroa, taseen loppusumma 3 650 000 euroa, palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä), on toimintakertomus laadittava. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 217–218.)

Pienistä kirjanpitovelvollisista vaatimus toimintakertomuksesta ei puolestaan koske kuin listayhtiöitä⁵. On kuitenkin hyvä huomioida, että vaikka laki ei toimintakertomusta vaatisi, sen laatiminen tilinpäätöksen liitetiedoksi voi olla varsin perusteltua. Toisaalta vallitseva käsitys on, että riskien minimoimiseksi toimintakertomusta ei kannata vapaaehtoisesti laatia. Myös esimerkiksi osakeyhtiölaissa, asunto-osakeyhtiölaissa ja säätiölaissa on toimintakertomuksesta säädetty erikseen. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 217–218.)

4.4 Tuloslaskelma

Tilikauden tuloksen muodostuminen esitetään tuloslaskelmassa. Tuloslaskelmassa tulee esittää vertailutieto kunkin erän kohdalta edelliseltä tilikaudelta. Tuloslaskelma on määrämuotoinen, ja siinä tulee käyttää kirjanpitoasetuksessa esitettyjä kaavoja. Tämä sitoo esitettävän laskelman laatijasta huolimatta; erien järjestystä ei saa muuttaa, eikä uusia pääryhmiä saa muodostaa. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 115.)

Tuloslaskelmakaavan esittämisen voi valita kahdesta vaihtoehdosta, kululajikohtaisesta tai toimintokohtaisesta kaavasta. On hyvä muistaa myös, että kirjanpitoasetuksessa on täysin omat tuloslaskelmakaavat aatteellisille yhdistyksille ja säätiöille, kiinteistön hallintaan toimintansa perustaville ja ammatinharjoittajille. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 115–116.)

Pienen kirjanpitovelvollisen tuloslaskelman laatimista on pyritty helpottamaan siten, että se voi halutessaan esittää tuloslaskelmansa lyhennettynä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tuloslaskelman sekä kululajikohtaista kaavaa että toimintokohtaista kaavaa voidaan lyhentää aloittamalla liikevaihdon sijaan bruttotuloksesta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 116; 118.)

Kululajikohtaisessa kaavassa tämä tarkoittaa sitä, että laskelman viisi (5) ensimmäistä ryhmää yhdistetään yhdeksi eräksi. Toimintokohtaisessa laskelmassa puolestaan bruttotulokseksi yhdistetään ryhmät liikevaihto, hankinnan ja valmistuksen kulut sekä liike toiminnan muut kulut. Näin meneteltäessä toimintokohtaisessa laskelmassa pyritään

⁵ Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien osakkeiden liikkeelle laskija

minimoimaan riski liikesalaisuuksien paljastumisesta ulkopuolisille. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 118–121.)

Kirjanpitovelvolliset käyttävät useimmiten kululajikohtaista kaavaa. Toimintakohtaisen kaavan käytölle ei sen epäsuosiosta huolimatta ole estettä, mutta käytännössä se on osoittautunut ongelmalliseksi. Tämä johtuu siitä, että toimintokohtaista kaavaa käytettäessä yritys ei ole luotettavasti vertailukelpoinen suhteessa muihin yrityksiin. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 116; 120.)

Kululajikohtainen tuloslaskelma

	(Tilikausi)		(Edellinen tilikausi)	
	— · — · — · —	— · — · — · —	— · — · — · —	— · — · — · —
LIKEVAIHTO		0,00		0,00
Liiketoiminnan muut tuotot		0,00		0,00
Liiketoiminnan muut kulut	-	0,00	-	0,00
		----		----
LIKEVOITTO (-TAPPIO)		0,00		0,00
Rahoitustuotot ja -kulut	+/-	0,00	+/-	0,00
		----		----
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		0,00		0,00
Satunnaiset erät	+/-	0,00	+/-	0,00
		----		----
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		0,00		0,00
Tilinpäätössiirrot	+/-	0,00	+/-	0,00
Välittömät verot	-	0,00	-	0,00
		----		----
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

Kuva 1. Kirjanpitoasetuksen 1:1.3 §:ssä tarkoitettussa tuloslaskelmassa on aina esitettävä vähintään kuvassa esitetyt erät. (KILAn yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä 21.11.2006.)

4.5 Tase

Taseen tarkoitus on esittää kirjanpitovelvollisen taloudellinen asema. Kuten tuloslaskelmassa, myös taseessa tulee esittää erien vertailutiedot edelliseltä tilikaudelta. Taseen kaavasta on säädetty KPA:n 1 luvun 6 §:ssä. Mikäli kirjanpitovelvollinen on luonteeltaan erityinen, tulee taseen nimikkeitä muuttaa vastaamaan esitettävien erien luonnetta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 61.)

Pieni kirjanpitovelvollinen on oikeutettu, mutta ei pakotettu, esittämään taseen lyhennettynä. Tämän asetuksen (KPA 1:7) nojalla pyritään suojelemaan kirjanpitovelvalli-

sen liikesalaisuuksia. KILAn yleisohjeessa on annettu lyhennetyn tasekaavan malli. Mallissa on pyritty huomioimaan kirjanpitolainsäädännön mukaiset lisäerittelyt, vertailutietojen esittäminen, etusarakkaiden käyttö sekä välisummien esittäminen. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 65.)

Lyhennetty tase

	(Tilikauden päättymispäivä)		(Edellisen tilikauden päättymispäivä)	
	— · — · —		— · — · —	
V a s t a a v a a				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet	0,00		0,00	
Aineelliset hyödykkeet	0,00		0,00	
Sijoitukset	0,00		0,00	
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus	0,00		0,00	
Saamiset				
Pitkäaikaiset				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	
Laskennalliset verosaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
	----		----	
Lyhytaikaiset				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	
Laskennalliset verosaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
	----		----	
Rahoitusarvopaperit	0,00		0,00	
Rahat ja pankkisaamiset	0,00		0,00	
	----		----	
V a s t a a v a a y h t e e n s ä	<u>0,00</u>		<u>0,00</u>	

	(Tilikauden päättymispäivä)		(Edellisen tilikauden päättymispäivä)	
	— · — · —		— · — · —	
V a s t a t t a v a a				
OMA PÄÄOMA				
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	0,00		0,00	
Arvonkorotusrahoasto	0,00		0,00	
Käyvän arvon rahasto	0,00		0,00	
Muut rahastot	0,00		0,00	
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	0,00		0,00	
Tilikauden voitto (tappio)	0,00		0,00	
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	0,00		0,00	
PAKOLLISET VARAUKSET	0,00		0,00	
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Pääomalainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Laskennalliset verovelat	0,00		0,00	
Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
	----		----	
Lyhytaikainen				
Pääomalainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Laskennalliset verovelat	0,00		0,00	
Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
	----		----	
V a s t a t t a v a a y h t e e n s ä	<u>0,00</u>		<u>0,00</u>	

Kuva 2. Kirjanpitoasetuksen 1.7 §:ssä tarkoitetun lyhennetyn taseen malli. (KILAn yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä 21.11.2006.)

4.6 Rahoituslaskelma

Koska rahoituslaskelma perustuu suoraan yrityksen rahavirtoihin, käytetään sitä kuvaamaan yrityksen taloudellista asemaa ja tuloksen muodostumista. Tällä pyritään hahmottamaan taloudellista kokonaiskuvaa ilman, että yrityksen arvostusratkaisut vaikuttaisivat siihen. Osakeyhtiön kohdalla rahoituslaskelmaa hyödynnetään myös esimerkiksi tehtäessä päätöksiä varojenjaosta. (Leppiniemi 2008, 148–149.)

Pienen kirjanpitovelvollisen ei tarvitse laatia rahoituslaskelmaa. Kuten tuloslaskelman ja taseen soveltamisessa, voi pieni kirjanpitovelvollinen kuitenkin halutessaan laatia rahoituslaskelman. Poikkeuksen laatimatta jättämisestä tekevät julkiset osakeyhtiöt ja osuuskunnat. Yksityisten osakeyhtiöiden ja osuuskuntien rahoituslaskelmasta on säädetty erikseen KILAn yleisohjeessa rahoituslaskelman laatimisesta⁶. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 235.)

4.7 Aineiston säilytys

Kirjanpitolaissa on määritelty vähimmäisajat kirjanpitoaineiston säilytyksestä. Sen mukaan sekä kirjanpitokirjat että tililuettelo on säilytettävä kymmenen vuotta tilikauden päättämistä (KPL 2:10). Tositteet, liiketapahtumat ja muu kirjanpitoaineisto on säilytettävä kuusi vuotta laskettaen sen tilikauden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättynyt. Vähimmäisajan päätyttyä on hyvä miettiä aineiston tarpeellisuutta, sillä sitä saatetaan edelleen tarvita esimerkiksi verotukseen tai perintötilanteisiin liittyvissä tapauksissa. Järjestelmien kehittyessä ja sähköisen taloushallinnon kasvun vuoksi KILA on antanut yleisohjeistuksen koneellisesta kirjanpidossa käytettävistä menetelmistä ja sähköisestä säilyttämisestä. (Leppiniemi & Leppiniemi 2010, 60.)

Kirjanpitolaki määrää 3 luvun 8 §:ssä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sekä luetelon kirjanpitoaineistosta ja tositteiden lajeista sidottavaksi tasekirjaksi heti tilintar-

⁶ Rahoituslaskelma on laadittava, jos kirjanpitovelvollinen on yksityinen osakeyhtiö tai osuuskunta ja sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja rajoista, KPL 3:1.3.

kastuksen jälkeen. Tasekirjan on säilytettävä vähintään kymmenen (10) vuotta tilinpäätöksestä. (KPL 3:8.1)

5 PIENEN OSAKEYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

5.1 Liitetietojen tarkoitus

Kirjanpitolain 3 luvun 1 § määrittää liitetietojen tarkoituksesta seuraavasti:

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta (oikea ja riittävä kuva). Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. (KPL 3:1.)

5.2 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Kirjanpitoasetuksen 2 luvussa määritetään tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot. Pienen osakeyhtiön on sen mukaan ilmoitettava tällöin liitetiedoissaan

- 1) tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja menetelmät;
- 2) perustelu, jos tuloslaskelman tai taseen esittämistapaa on muutettu sekä muutosten vaikutukset;
- 3) oikaisut, jotka on tehty edelliseltä tilikaudelta esitettäviin tietoihin (tuloslaskelman tai taseen erittelyn muuttamisen vuoksi, (KHT-Yhdistys 2013, 175.);
- 4) selvitys, jos edellistä tilikautta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia päättyneen tilikauden kanssa;
- 5) sellaiset yksittäiseen tase-erään sisältyvät osat, jotka koskevat useaa tase-erää, jos tämä tieto on olennainen;
- 6) peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset, velat ja muut sitoumukset Suomen rahaksi, jollei ole käytetty tilinpäätöspäivän kurssia. (KPA 2 luku 2 §.)

Mikäli pieni osakeyhtiö kuuluu konserniin, vaatii kirjanpitoasetus ilmoittamaan tilinpäätöstä laadittaessa seuraavat tiedot:

- 1) sen emoyhtiön nimi ja kotipaikka, joka laatii suurimman sellaisen yrityskokoonaisuuden konsernitilinpäätöksen, johon yritys kuuluu

- 2) sen emoyrityksen nimi ja kotipaikka, siinä alimmassa konsernitilinpäätöksen laativassa alakonsernissa, joka sisältyy 1 kohdassa tarkoitettuun konserniin ja johon kirjanpitovelvollinen tytäryrityksenä kuuluu
- 3) tieto siitä, mistä on saatavissa jäljennös 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista konsernitilinpäätöksistä. (KPA 2 luku 10 §.)

5.3 Toimintakertomuksen liitetiedot

Kuten aiemmin mainittiin, pieni kirjanpitovelvollinen voi jättää toimintakertomuksen laatimatta. Pienen osakeyhtiön kohdalla tämä tarkoittaa kuitenkin sitä, että mikäli toimintakertomus jätetään laatimatta, heidän on esitettävä osakeyhtiölain 8 luvun 5–8 §:n vaatimat tiedot liitteinä (ks. luettelo alhaalta). Mikäli pieni osakeyhtiö laatii toimintakertomuksen vapaaehtoisesti, tulee yhtiön noudattaa kirjanpitolain 3 luvun 1.6 §:n mukaiset tiedot. Näin vapaaehtoisessa toimintakertomuksessa tulee siis olla tiedot ainakin olennaisista tapahtumista tilikaudella ja sen jälkeen, arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta. Vapaaehtoisessa toimintakertomuksessa kirjanpitolain 3 luvun 1.5 §:n mukaiset tiedot (arvio toimintaan liittyvistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista liiketoimintaan ja tulokseen vaikuttavista tekijöistä) eivät ole pakollisia, mutta ne saa halutessaan esittää. (KHT-Yhdistys 2013, 168–169.)

Mikäli pieni osakeyhtiö ei laadi toimintakertomusta, on toimintakertomusta koskevat ja/tai korvaavat liitetiedot ilmoitettava osakeyhtiölain mukaan seuraavasti:

1. hallituksen esitys voittoa koskeviksi toimenpiteiksi ja mahdolliseksi muun vapaan pääoman jakamiseksi
2. yhtiön osakkeiden määrä osakelajeittain ja kutakin osakelajia koskevat yhtiöjärjestyksen pääasialliset määräykset osakkeista
3. pääomalainoista pääasialliset lainaehdot ja lainoille kertynyt kuluksi kirjaamaton korko
4. yhtiön ulkomaiset sivuliikkeet
5. lähipiirilainat ja – vastuut: rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset yhtiön lähipiiriin kuuluvalla sekä niiden pääasialliset ehdot, jos rahalainojen, vastuiden ja vastuusitoumusten yhteismäärä ylittää 20 000 euroa tai viisi prosenttia yhtiön taseen omasta pääomasta
6. selostus rakenne- ja rahoitusjärjestelyistä;

- a. jos yhtiöstä on tullut emoyhtiö, se on ollut vastaanottavana yhtiönä sulautumisessa tai jakautumisessa tai se on jakautunut
 - b. osakeantipäätöksen pääasiallisesta sisällöstä
 - c. optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamista koskevan päätöksen pääasiallisesta sisällöstä (OYL 10:3§)
 - d. yhtiön aikaisemmin antamiin optio-oikeuksiin ja muihin osakkeisiin oikeuttaviin erityisiin oikeuksiin perustuvan osakemerkinnän pääasiallisista ehdoista
 - e. hallituksen voimassa olevista osakeantia sekä optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamista koskevista valtuutuksista
7. omista osakkeista osakelajeittain:
- a. yhtiön ja sen tytäryhteisöjen hallussa ja panttina olevien yhtiön ja emoyhtiön osakkeiden kokonaismäärät sekä suhteelliset osuudet kaikista osakkeista ja osakkeiden tuottamista äänistä
 - b. tilikauden aikana yhtiölle tulleet ja pantiksi otetut omat ja emoyhtiön osakkeet sekä niiden luovuttaminen ja mitätöiminen
 - c. tiedot tilikauden aikana yhtiölle tulleista, pantiksi otetuista, luovutetuista ja mitätöidyistä omista ja emoyhtiön osakkeista:
 - d. miten osakkeet ovat tulleet yhtiölle tai miten ne on luovutettu
 - e. osakkeiden lukumäärä ja suhteellinen osuus kaikista osakkeista
 - f. maksettu vastike

Hallussa ja panttina olevat osakkeet on ilmoitettava erikseen. Jos osakkeita on tullut yhtiön lähipiiriin kuuluvalta tai niitä on luovutettu lähipiiriin kuuluvalle, lähipiiriin kuuluva on mainittava nimeltä. (KHT-Yhdistys 2013, 178., OYL 8:5-8 §.)

5.4 Tuloslaskelman liitetiedot

Pieni kirjanpitovelvollinen voi esittää tuloslaskelman lyhennettynä, mikäli sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista: liikevaihto tai sitä vastaava tuotto on 3,4 miljoonaa euroa, taseen loppusumma on 1,7 miljoonaa euroa tai palveluksessa on keskimäärin 25 henkilöä. Mikäli raja

ylittyy, tulee kirjanpitovelvollisen laatia tuloslaskelma normaalin tuloslaskelmakaavan mukaisesti. (KHT-Yhdistys 2013, 169–170.)

Mikäli tuloslaskelma esitetään lyhennettynä, esitetään tuloslaskelmassa erä bruttotulos. Kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa tähän erään lasketaan yhteen liikevaihto, valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos, valmistus omaan käyttöön, liiketoiminnan muut tuotot sekä materiaalit ja palvelut. Näiden lisäksi pienen kirjanpitovelvollisen on mahdollista yhdistellä tuloslaskelman eriä. Näin toimittaessa yhdistelemisen on kuitenkin oltava perusteltavissa. Lisäksi yhdistellyt erät tulee eritellä liitetiedoissa. (KHT-Yhdistys 2013, 170–171.)

Toimintokohtaisessa tuloslaskelmassa bruttotulos muodostuu liikevaihdon, hankinnan ja valmistuksen kulujen, bruttokatteet sekä liiketoiminnan muiden tuottojen yhteenlasketusta erästä. Mikäli toimintokohtaisessa tuloslaskelmassa on yhdistelty henkilöstökuluja, on ne eriteltävä liitetiedoissa. (KHT-Yhdistys 2013, 170.)

Näin tuloslaskelman liitetiedoissa tulee olla selvitys seuraavista:

1. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista
2. selvitys tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista, jos ne eivät ole merkitykseltään vähäisiä
3. yhteismäärät tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yrityksissä, korkotuotoista ja korkokuluista
4. erittely tuloslaskelmakaavoissa yhdistellyistä eristä (KHT-Yhdistys 2013, 175.)

Henkilöstö koskevissa liitetiedoissa tulee ilmoittaa;

1. ryhmittäin eriteltynä henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana
2. tilikauden palkat, palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut, jollei niitä ole eritelty tuloslaskelmassa (KHT-Yhdistys 2013, 176.)

Toimielinten jäseniä ja lähipiiriä koskevissa liitetiedoissa tulee olla tiedot seuraavasti;

1. toimitusjohtajalle, hänen sijaiselleen, hallituksen jäsenille ja hallituksen varajäsenille tai lähipiirille myönnettyjen lainojen yhteismäärät samoin kun määrien vähennykset ja lisäykset tilikauden aikana sekä lainojen pääasialliset korko- ja muut ehdot

2. edellä mainittuja varten annettujen vakuuksien ja vastuusitoumusten yhteenlaskettu määrä ja pääasiallinen sisältö. (KHT-Yhdistys 2013, 176.)

5.5 Taseen liitetiedot

Kirjanpitoasetuksen 1:7 §:n ja KILAn yleisohjeen (21.11.2006) nojalla pieni kirjanpitovelvollinen voi laatia taseen lyhennettynä. Mikäli kirjanpitovelvollinen käyttää lyhennettyä taseen kaavaa, tulee tästä mainita laadintaperiaatteissa. Lyhennyksessä taseessa erittelemättömät erät esitetään saamisten erässä ”Muut saamiset” ja velkojen puolella erässä ”Muut velat”. (KHT-Yhdistys 2013, 173.)

Pienen osakeyhtiön tulee pakollisena tietona eritellä liitetietoihin seuraavat asiat, mikäli näitä tilinpäätöksessä esiintyy;

Vastaavaa puolella;

1. selvitys poistamatta olevista aktivoituista kehittämismenoista, erikseen TEM:n⁷ asetuksessa 1066/2008 tarkoitetuista aktivointiedellytykset täyttävistä kehittämismenoista
2. perusteltu selvitys, miksi aktivoitujen kehittämismenojen tai liikearvon poistoaika on pitempi kuin viisi vuotta
3. kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset lainan liikkeeseen laskeamisesta
4. arvonkorotusperiaatteet ja arvonkorotusten kohteiden arvonmääritysmenettelyt
5. selvitys hyödykkeen hankintamenoon aktivoituista korkomenoista ja vielä poistamatta olevista määristä tase-eräkohtaisesti
6. erittely taseessa yhdistellyistä eristä
7. erittely taseen pysyvistä vastaavien arvonkorotuksista (KPA 2:4.6 §); arvonkorotusten määrä esitetään tilikauden alussa sekä niiden lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana
8. käypää arvoa korkeampaan arvoon kirjattujen pysyvien vastaavien rahoitusvälineiden, joista ei ole tehty arvonalennuskirjausta, kirjanpitoarvo ja käypä arvo, joko rahoitusvälinekohtaisesti tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla ryhmi-

⁷ Työ- ja elinkeinoministeriö

teltynä, sekä perusteltu näyttö siitä, että kirjanpitoarvo jälleen saavutetaan ja mahdolliset muut perustelut sille, että arvonalentumiskirjausta ei ole tehty

9. konsernisaamisten erittely myyntisaamisiksi, muiksi saamisiksi ja siirtosaamisiksi. (KHT-Yhdistys 2013, 176.)

Vastattavaa puolella;

1. tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana
2. omien osakkeiden vähennys ja oikaisut oman pääoman eristä
3. laskelma jakokelpoisesta omasta pääomasta
4. tieto pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvista veloista, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua
5. erittely taseessa yhdistellyistä eristä
6. erittely olennaisista pakollisiin varauksiin merkityistä eläkevaraus- ja verovarauseristä, jos se on tarpeen tase-erien selventämiseksi
7. konsernivelkojen erittely saatuihin ennakoihin, ostovelkoihin, rahoitusveksleihin, muihin velkoihin ja siirtovelkoihin. (KHT-Yhdistys 2013, 176–177.)

5.6 Rahoituslaskelman liitetiedot

Julkisen osakeyhtiön on aina laadittava tilinpäätöksen liitteeksi rahoituslaskelma. Rahoituslaskelmassa on annettava selvitys sekä varojen hankinnasta että niiden käytöstä tilikauden aikana. Yksityisen osakeyhtiön on laadittava rahoituslaskelma, mikäli KPL 3:9.2:ssa asetetut rajat ylittyvät (sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tiikaudella on ylittynyt vähintään kaksi seuraavista: liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 euroa, taseen loppusumma 3 650 000 euroa, palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä). (Mähönen & Villa 2013, 228–229.)

Mikäli rahoituslaskelma laaditaan, voidaan se tehdä joko suoran tai epäsuoran menetelmän mukaisesti. Jokaisesta rahoituslaskelmaan käytettävästä erästä on esitettävä vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. Mikäli rahoituslaskelman erittelyä on muutettu tai sen vertailutieto ei ole käyttökelpoinen, tulee vertailutietoa oikaista. (KHT-Yhdistys 2013, 79.)

5.7 Muut liitetiedot

Pienen osakeyhtiön muut liitetietovaatimukset ovat pitkälti sidoksissa tuloslaskelmasa ja taseessa esitettyihin tietoihin. Mikäli tarvetta on, tulee liitetiedoissa esittää myös esimerkiksi käypään arvoon arvostettuja rahoitusvälineitä koskevat liitetiedot, vakuudet ja vastuusitoumukset, omistukset muissa yrityksissä, ympäristöasiat, tiedot valmistusasteen mukaisesta tuloutuksesta, tiedot kiinteiden menojen lukemisesta hyödykkeen hankintamenuun, taseessa esitettävät laskennalliset verovelkojen ja saamisten liitetiedot sekä laskennalliset verovelat ja saamiset. (KHT-Yhdistys 2013, 177–181.)

Näistä yleisimmin esiintyvät liitetietomaininnat koskevat omistuksia muissa yrityksissä, joista on mainittava muun muassa ”yhden viidesosan tai sitä suuremman omistusosuuden kohteena olevasta yrityksestä nimi, kotipaikka ja omistusosuus sekä viimeksi laaditun tilinpäätöksen mukainen ma pääoma ja tilikauden voitto tai tappio”. Usein liitetiedoissa on maininta myös vakuuksista ja vastuusitoumuksista, joihin lukeutuvat esimerkiksi ”pantatut tai kiinnitettyt velat, samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta annetut vakuudet sekä leasingvastuut”. (KHT-Yhdistys 2013, 177.)

Ympäristöasioita on painotettu aiempaa enemmän, ja niiden liitetietovaatimuksia ohjaavat sekä KILAn yleisohjeet että Euroopan yhteisön komission suositukset. Tällä hetkellä liitetietovaatimukset koskevat kuitenkin ainoastaan niitä kirjanpitovelvollisia, joiden toiminta ja tulos ovat olennaisesti sidoksissa ympäristöasioihin. (KHT-Yhdistys 2013, 179.)

Näiden lisäksi kirjanpitovelvollisella on oikeus oman harkintansa mukaan esittää liitetietoina sellaisia seikkoja, joita hän pitää tarpeellisena täydentämään tilinpäätösinformaatiota. Oman harkinnan mukaan annetut tiedot eivät saa kuitenkaan johtaa harhaan, vaan kirjanpitolain mukaisen oikean ja riittävän kuvan on toteuduttava myös näiden liitetietojen kanssa. Lisäksi KILA on lausunnossaan 1551/1999 todennut, että myöskään pro forma -tilinpäätöstiedot⁸ eivät saa olla harhaanjohtavia, vaan tietojen tulee tästä huolimatta olla oikeat ja riittävät. (Björklund & muut 2009, 89.)

⁸ Liitetietona tai toimintakertomuksen osana esitetty, tilinpäätöksen muotoon laadittu laskelma, jonka avulla peräkkäiset tilinpäätökset ja toimintakertomukset pyritään tekemään vertailukelpoisiksi.

6 PIENEN OSAKEYHTIÖN LIITETIETOJEN MERKITYS TILINTARKASTUKSESSA

6.1 Tilintarkastajan valinta

Tilintarkastusvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 2 luvun 4 §:ssä. Sen mukaan ”tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta, mikäli päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on täyttynyt enintään yksi seuraavista edellytyksistä;

1. taseen loppusumma 100 000 euroa
2. liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 200 000 euroa
3. palveluksessa on keskimäärin yli 3 henkilöä”. (Tilintarkastuslaki 2 luku 4 §.)

Osakeyhtiön on siis valittava tilintarkastaja, mikäli se on ylittänyt kaksi edellä mainituista rajoista tai sen yhtiöjärjestyksessä niin määrätään. Osakeyhtiön tilintarkastajiksi voidaan valita ainoastaan HTM- tai KHT-tilintarkastaja taikka -yhteisö. Huomioitava on myös, että kunnan alaiseen osakeyhtiöön voidaan tilintarkastuslain mukaan valita JHTT-tilintarkastaja. (Leppiniemi 2008, 168.)

Mikäli osakeyhtiöllä on ollut tilintarkastaja, mutta sitä ei enää lain määritelmien mukaan tarvita, on sen mahdollista luopua tilintarkastajasta. Muutos tilintarkastajasta luopumisesta on ilmoitettava rekisteröitäväksi kaupparekisteriin. Mikäli aiemmin tilintarkastajasta luopunut osakeyhtiö haluaa myöhemmin valita tilintarkastajan, on tästä jälleen ilmoitettava kaupparekisteriin. Huomioitava on myös, että mikäli yhtiöjärjestyksessä on suoraan kielletty tilintarkastajan valinta, tulee myös yhtiöjärjestyksestä muuttaa. (Leppiniemi 2008, 169.)

Se, ettei pienen, tilintarkastuslaissa mainittuja rajoja ylittävän osakeyhtiön tarvitse valita tilintarkastajaa, on lähinnä kustannuskysymys. Pienen osakeyhtiön on kuitenkin hyvä miettiä, että vaikka säästöjä tilintarkastajan valitsematta jättämisestä muodostuisi, saattaa valinta olla kuitenkin aiheellista. Näin on, mikäli yhtiö on lähellä laissa ilmoitettua rajaa. Tilintarkastajan valinnalla saattaa olla myös velkojien ja rahoittajien luottamusta lisäävä vaikutus. (Leppiniemi 2008, 170.)

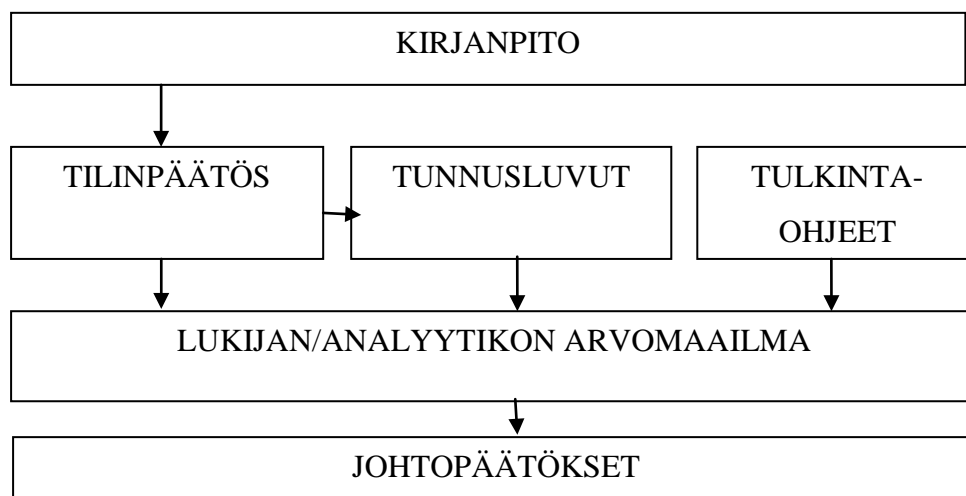
6.2 Liitetietojen informatiivisuus

Pienen osakeyhtiön laissa vaaditut liitetiedot saattavat vaikuttaa melko runsailta. Käytännössä lain vaatima liitetiedon määrä on kuitenkin vähäinen, sillä harvalla pienellä kirjanpitovelvollisella esiintyy tilinpäätöksessään kaikkia yllä mainittuja tietoja, joihin liitetiedot tulisi liittää.

Pienen osakeyhtiön liitetietovaatimukset ovat huomattavasti suppeammat kuin KPL:n mukaisesti suuremman yhtiön liitetiedot. Toisaalta verrattaessa henkilöyhtiöltä vaadittaviin liitetietoihin ovat helpotukset huomattavasti vähäisempiä. (KHL-Yhdistys 2013, 175.)

Pienet kirjanpitovelvolliset uskovat usein tilinpäätöksen liitteineen yhtiön asioita hoitavan tilitoimiston hoidettavaksi. Osa yrittäjistä tuntee ja tietää lainsäädännön vaatimat minimivelvoitteet, osa puolestaan ei. Koska vastuu tilinpäätöstuntemuksesta siirretään niinkin helposti tilitoimistolle, jää pienyrittäjän oppiminen helposti yrittäjän oman kiinnostuksen varaan.

Liitetietojen merkitys saattaa korostua pienellä kirjanpitovelvollisella esimerkiksi uusia sidosryhmiä tavoiteltaessa. Se, kuinka hyvin sidosryhmillä on tarvetta ymmärtää yrityksen taloudellista tilanne ja informaatiota, vaihtelee sidosryhmien intressien mukaisesti. Salmi on kirjassaan *Mitä tilinpäätös kertoo* (2010, 111) kuvannut ymmärtämisen ja sitä seuraavien johtopäätösten tekoa seuraavalla kaavalla;

Kuva 3. Sidosryhmien ymmärtämisen ja sitä seuraavien johtopäätösten kulku (Salmi 2010, 111).

Tilinpäätös tulee laatia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Siten tilinpäätöksen avulla myös tulkitaan yrityksen taloudellista asemaa ja tulevia toimintaedellytyksiä. Jotta tilinpäätöksen ja liitetietojen luvut avautuisivat sidosryhmille kokonaan, on luvut muutettava tunnusluvuiksi. (Salmi 2010, 111.)

Tunnuslukujen arviointiperuste voi puolestaan rakentua monin eri tavoin. Yksinkertaistetusti pienen osakeyhtiön on kuitenkin hankalampi rakentaa tunnuslukuja eri tarkoituksiin, kuin suuren listayhtiön. Myös toimialavertailun voi kyseenalaistaa, mikäli tilinpäätös on suppea ja verrokkiryhminä monopoliaseman saavuttaneita suuryrityksiä. (Salmi 2010, 112.)

Toisaalta tulee muistaa, että yrityksestä kiinnostuneilla sidosryhmillä on monenlaisia tarpeita, tarkoituksia ja lähtökohtia. Vaikka pienen yrityksen tilinpäätös olisi liitetietoineen hyvinkin verrannollinen kilpailevan yrityksen kanssa, saattavat ratkaisevat tekijät löytyä tunnuslukujen ulkopuolelta, tarkastelijan arvomaailmasta. (Salmi 2010, 113.)

Kuten aiemmin mainittiin, toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman laatiminen ei ole pakollista pienelle osakeyhtiölle. Yrittäjän on kuitenkin syytä pohtia yhdessä tilitoimiston kanssa sitä, onko näille tarvetta. Esimerkiksi taantumien aiheuttamat kannattavuuden ja rahoituksen notkahdukset vaikuttavat suoraan yhtiön jatkamiseen. Tällöin toimintakertomuksessa esitettävä arvio seuraavien 12 kuukauden kehityksestä voi olla lähes pakollinen oikean ja riittävän kuvan varmistamiseksi. (Karttunen 2011, 3.)

Tilinpäätöksen rekisteröimisvelvoitteen myötä yhtiön sidosryhmillä on mahdollisuus saada tietoa yhtiön taloudellisesta tilanteesta. Mikäli rekisteröintivelvollisuutta laiminlyödään, voi rekisteröintiviranomainen vaatia tätä sakon uhalla toimitettavaksi. Myös OYL puoltaa rekisteröimisvelvollisuutta; mikäli velvollisuus laiminlyödään, voidaan yhtiö poistaa kaupparekisteristä tai asettaa selvitystilaan. (Villa 2013, 297.)

6.3 Liitetietojen merkitys tilintarkastuksen kannalta

Tilintarkastuksen näkökulmasta pieniltä osakeyhtiöiltä vaaditut tilintarkastuksen liitetiedot ovat määrällisesti suppeita. Pienet yritykset luottavatkin helposti tietonsa ja tilinpäätöksen laatimista koskevat toiminnot tilitoimiston harteille ja keskittyvät itse omaan toimintaansa. (Nikunen 4.7.2014.)

Vaadittujen tietojen suppeudesta huolimatta ongelmia kuitenkin esiintyy. Asiakirjajulkisuuden vuoksi yritykset ilmoittavat helposti vain sen, mitä on pakko. Näin pyritään suojautumaan yrityssalaisuuksien vuotamiselta kilpailijoille. Toisaalta tämän tyyppinen suojautuminen voidaan nähdä myös osittain negatiivisena asiana. Tällöin yritysten tulisi miettiä tarkoin julkaistavia liitetietoja, jotta varsinkin tulevaisuuteen vaikuttavat positiiviset tekijät saataisiin sijoittajien ja sidosryhmien tietoisuuteen. (Nikunen 4.7.2014.)

Epävarmuuksia liitetietojen erittelyssä herättävät myös muun muassa vastuusitoumukset, joiden eria saatetaan esittää väärissä kohdissa. Myös tilikauden jälkeen tehtävät hankinnat tuottavista hyödykkeistä saattavat jäädä pois tilinpäätöstiedoista, jolloin vertailukelpoisuus tilikausien välillä huononee. Vertailukelpoisuus kärsii myös, mikäli yritys unohtaa liitetiedoistaan pois esimerkiksi pois myydyn liiketoiminta-alueensa. Lisäksi erilaiset sähköiset järjestelmät ja ohjelmat tuottavat luettavuudeltaan hyvin erilaisia liitetietoja, jolloin ongelmaksi saattaa muodostua niiden tulkittavuus. (Nikunen 4.7.2014.)

Taloudellinen laskusuhdanne ei näytä juurikaan vaikuttavan pienien osakeyhtiöiden tilinpäätöskäyttämiseen. Taloudellista järjestelyä esiintyy epävakaina aikoina enemmän suuryrityksissä, vaikkakaan Suomen kirjanpitolaki ei juurikaan tue suunnittelua; esimerkiksi poistoja ei osakeyhtiön kohdalla voi jättää tekemättä. (Nikunen 4.7.2014.)

Niin kutsuttuja läpimenoliitteitä (liitteet, jotka sisältävät paljon tekstiä ja tietoa, mutta eivät ole tilintarkastuksen kannalta oleellisia) ei pienien osakeyhtiöiden kohdalla juurikaan esiinny. Tälle yksinkertaisin selitys on se, että vaaditut liitetiedot ovat luonteeltaan hyvin tarkasti määriteltyjä ja sisältävät usein paljon numeerista sisältöä. Vaatimus toimintakertomuksesta, jossa kiertelyä olisi jossain määrin mahdollista harrastaa, ei koske pieniä osakeyhtiöitä. (Nikunen 4.7.2014.)

Pienen osakeyhtiön olisi hyvä keskittyä tilinpäätöstiedoissaan positiiviseen esitystapaan. Toki on hyvä muistaa, että tilinpäätöksen ei ole tarkoitus olla yrityksen mainos, eikä tilintarkastuksen kannalta oleellista ole liittää mukaan koko historiikkia. Tästä syystä toimintakertomuksen tai vuosikertomuksen laatimista on hyvä miettiä. Mikäli toimintakertomus laaditaan, on syytä miettiä, tarvitaanko sitä, jos tarkoituksena on vaihtaa vain päivämäärät, eikä tarkoitus ole avata yritystietoja vuosikohtaiselta tasolta lainkaan.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Esimerkkiyritykset

Vaikka pienen osakeyhtiön tilinpäätöksen pakollisesti ilmoitettavia, liitetiedoissa mainittuja asioita on yksilöitynä runsaasti, ei näin ole käytännössä. Tutkimukseen valittiin analysoitavaksi neljän (4) pienen osakeyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot. Yrityksistä kaksi kuului konserniin.

Kaikkia tutkittuja osakeyhtiöitä yhdisti se, ettei yhdessäkään ollut laadittu toimintakertomusta. Esimerkkiyritysten liitteissä oli mainittu osakeyhtiölain vaatimat pakolliset liitetiedot asianmukaisesti vertailutietoineen. Mitään, mistä voisi tulkita liikesalaisuuksia tai suunnitelmia yhtiöiden tulevaisuudesta, ei ole paljastettu.

Esimerkkiyrityksessä 4 tulos on romahtanut vahvalta voitolta tappiolliseksi. Yrityksen liitetiedoista itsestään ei selviä, mikä tämän on aiheuttanut. Tämän tyyppisissä tilanteissa olisi siis varsin perusteltua miettiä toimintakertomuksen laatimista. Varsinkin, mikäli toiminnan tuloksen tiedetään romahtaneen jostain yksittäisestä syystä, eikä negatiivisen tuloskehityksen odoteta jatkuvan esimerkkivuoden kaltaisena.

Esimerkkiyritys 3 taas oli tuplannut tuloksensa. Tämä yritys oli myös selvästi luvuiltaan pieni. Toisin oli esimerkkiyritys 2:n kohdalla, jonka luvut hipoivat pienen kirjanpitovelvollisen rajoja. Se, palveleeko muun muassa toimintakertomuksen laatimatta jättäminen tämän kokoluokan yritystä, voidaan asettaa kyseenalaiseksi. Toisaalta, tämä saattaa olla hyvä tapa suojautua kilpailijoilta, jos sijoittajat ja sidosryhmät ovat tyytyväisiä yhtiön toimintaan.

7.2 Liitetietojen hyödyntäminen

Osakeyhtiö on pääomayhtiö, jonka osakkaat toimivat rajoitetulla vastuulla. Tällöin osakeyhtiön omistus ja johto voivat toimia toisistaan erillisinä yksiköinä. Tähän perustuu niin sanottu tehokkuusetu; mikäli eriyttäminen ei olisi mahdollista, yhtiön johto kantaisi erityisen suurta vastuuta, ja johtoon voisi olla vaikea löytää johtamiskykyisiä henkilöitä. Kun taas omistajan vastuu on rajattua, hänen tarpeensa valvoa johtamista vähenee. (Villa 2013, 23–25.)

Tilinpäätösaineistosta tehtävät tilinpäätösanalyysit on tarkoitettu esittämään olennaiset asiat yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Se on suosittu, mutta myös ongelmaiseksi todettu tapa saada tilinpäätöksen ja liitetietojen luvut koottua hallituksi kokonaisuudeksi. Tilinpäätösnormistot eroavat toisistaan kansallisesti, eikä täysin yksiselitteistä menetelmää tilinpäätöksen oikaisuun ole pystytty luomaan. Lisäksi tunnuslukujen tulkinnasta ja käyttömahdollisuuksista ollaan montaa mieltä, vaikkakin niihin käytettävistä laskentakaavoista on päästy yksimielisyyteen. Oman ongelmansa luovat myös eri liiketoiminta-alat; erilaiset toimialat vaativat erilaisia mittareita. (Salmi 2011, 121.)

Ratkaisu ongelmiin on pyritty antamaan IFRS-standardien avulla. Tämän on tarkoitus yhtenäistää sekä tilinpäätösnormistoa että tilinpäätöskäytäntöjä. IFRS-standardit ovat kuitenkin käytössä vain EU-alueella, ja standardeja tulee noudattaa ainoastaan julkisesti listattujen konserniyritysten. (Salmi 2011, 121.)

Koska IFRS-standardit eivät ole kaikille pakollisia, ei pieni osakeyhtiö pääse niistä juurikaan hyötymään. Pikemminkin voidaan katsoa pienen yrityksen näkökulmasta ongelman vain kasvavan: koska pörssiin listautuu tuoreita yrityksiä, joiden korkeat listausarvot perustuvat tulevaisuuden odotuksiin, käy normaalisti laadittu tilinpäätösanalyysi hyödyttömäksi. (Salmi 2011, 121.)

Suomen kirjanpitomaailmaa hallitsee pitkälti ”ei estettä, ei pakkoa” -periaate⁹. Yhdessä IFRS-standardien kanssa tämä aiheuttaa ristiriitoja vero- ja yksityisoikeudessa. Tä-

⁹ IAS-standardien käyttöpakkoa ei ole laajennettu, mutta keneltäkään kirjanpitovelvolliselta sen käyttömahdollisuutta ei ole myöskään rajattu pois.

män lisäksi muun muassa osakeyhtiölain kohtia joudutaan tarkistamaan. Suomessa arvostettu, perinteinen kirjanpidon ja verotuksen välinen yhteys ei IFRS-maailmassa toimi. (Salmi 2011, 91.)

Korostuneet voitontuottamis- ja yhtiön edun ajamisen periaatteet ohjaavat osaltaan osakeyhtiölakia yhä globaalimpaan suuntaan. Mähönen & Villa (2013, 32) viittaavat tämän ajavan osakeyhtiölain siirtymistä yhä angloamerikkalaisempaan suuntaan, jossa on ominaista johdon luottamukseen perustuva velvollisuuksien hoito osakkeenomistajien suojaamiseksi.

Samoilla linjoilla on myös Blummé (2008, 51), joka pohtii globalisoitumisen vaikutuksia yhtiöoikeuden kehitykseen. Tilinpäätöksen tuottaman informaation suurin hyöty on ollut osakeyhtiöille rahoituksen saatavuus ja sen turvaaminen. Eri yhtiöt saattavat olla tilinpäätöstiedoiltaan hyvinkin erilaisissa asemissa, riippuen pitkälti yrityksen rakennekehityksestä ja pääomamarkkinoiden tilanteesta. Osakeyhtiö on kuitenkin yhtiömuotona ajautunut asemaan, jossa yleisen edun kannalta merkittävimpiä yhtiöitä säännellään tarkemmin. Näin on luotu jako yksityisiin ja julkisiin osakeyhtiöihin, jossa vain jälkimmäinen voi hyötyä pääomamarkkinoiden rahoituksesta ja laskea liikkeelle omia arvopapereitaan.

Tilinpäätösaineistoa hyödynnetään nykyään hyvin monimuotoisesti, mutta mahdollisuuksia hyödyntää aineistoa vielä enemmän on olemassa. Moni yritys on kuitenkin hyvin tarkka siinä, mitä sidosryhmille tarjottava aineisto saa yritykselle itselleen kuskantaa; raporttien laatiminen maksaa sekä rahaa että aikaa. Kehitys tilinpäätösaineiston hyödyntämisestä on onneksi ollut jo pitkään positiivinen. Tulevaisuudessa näille annettaneen painoarvoa yhä enemmän. (Wood 1996, 537.)

Samalla linjalla on Tennent (2008, 273), jonka mukaan yritysmaailma on kokenut tilinpäätösaineiston hyödyntämisessä sekä nousua että taantumaa. Sähköisen viestinnän vallattua alaa tilinpäätöstiedot ovat yhä paremmin sidosryhmien ja yritysmaailmasta kiinnostuneiden saatavilla. Silti on kyseenalaista, onko esitettävä materiaali suunniteltu niin, että vuosikertomus on numeerista tilinpäätösaineistoa korostetumpi, ja onko lukijan edes tarkoitus saada tarkkaa kuvaa yrityksen tilasta.

Kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevien lakien lähes jatkuva kansainvälistyminen on omiaan luomaan painetta Suomen yhteisöainsäädännölle. Nämä paineet heijastuvat

sekä välillisinä että välittöminä uudistustarpeina. Osakeyhtiölakia ei ole kuitenkaan muutettu niin rankalla kädellä kuin mikä olisi lainpuitteissa mahdollista. Tällöin esimerkiksi yksityisiä osakeyhtiöitä voitaisiin säännellä nykyistä enemmän. (Mähönen 2009, 455–456.)

Kirjanpitoasetuksen mukaan pienille kirjanpitovelvollisille on pyritty antamaan helpotuksia liitetietovaatimuksiin. On kuitenkin huomattavaa, että huojennuksia ei saa käyttää, mikäli oikean ja riittävän kuvan antaminen yrityksen asemasta vaatii kyseisiä tietoja. Lisäksi liitetietojen merkitys kasvaa, mikäli yritys joutuu asemaan, jossa arvioidaan sen tilinpäätäjien vastuukysymyksiä. (Leppiniemi 2008, 149.)

Tilintarkastajan on otettava huomioon myös yrityksen tilinpäätöstietoja hyödyntävät sidosryhmät. Tästä syystä tilintarkastajan tulee huomioida sekä tilinpäätöserien oikeellisuus että asioiden oikea esitystapa esimerkiksi liitetiedoissa. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä laskelmiin ja näistä muodostettavien arvioiden riskeihin ja epävarmuustekijöihin. (Heiskanen & kump.2009, 81.)

Taloudellisen laskusuhdanteen aikana pienyritysten tilintarkastuksessa on huomioitava se, että tilintarkastajan tulee huomioida yrityksen tapahtumat sekä tilikaudella että sen päättymisen jälkeen¹⁰. Merkittäviä, tarkastuksia vaativia tapahtumia ovat IAS 10:n mukaan sellaiset tapahtumat, jotka toteutuvat tilinpäätöspäivän ja sen päivän välillä, jona tilinpäätös hyväksytään julkistettavaksi. Tämän ajanjakson merkitys korostuu, mikäli tapahtumat uhkaavat yritystoiminnan jatkumista, vaikka varsinaista tulosvaikutusta ei päättäneelle tilikaudelle olisikaan. Asia saattaa kuitenkin vaatia erillisen selvityksen tilinpäätöksen liitetiedoissa. (Heiskanen & kump. 2009, 81–82.)

7.3 Pohdinta

Esimerkkiyrityksissä yhdessäkään ei ollut laadittu toimintakertomusta. Vaikka toimintakertomuksen pois jättämisen voisi ajatella tietyllä tavalla palvelevan tilintarkastajan työn sujuvuutta ja nopeutta, herättää se kysymyksen, palveleeko tämä yhtiön sidos-

¹⁰ KPL 3 luku 1 §, yhtiön on annettava tilinpäätöksessään tiedot olennaisista tapahtumista tilikaudella ja sen jälkeen.

ryhmiä. Mahdollisesti hankittavia uusia sijoittajia toimintakertomuksen laatimatta jättäminen ei juurikaan palvele, houkuttelevuudesta puhumattakaan.

Maailmantalouden eläessä hyvin epävakaita aikoja olisi mielestäni syytä miettiä, voitaisiinko osakeyhtiölaissa vaatia myös pieniä osakeyhtiöitä esittämään toimintakertomus. Näin voitaisiin toimia, mikäli esimerkiksi liikevaihdon ja toteutuneen tuloksen prosentuaalinen osuus putoaa ennalta määritellyn rajan alle edellisvuoteen verrattuna. Raja siihen, mikä olisi prosentuaalinen osa, jonka jälkeen toimintakertomus tulisi laatia, on kuitenkin hyvin vaikea määrittää.

Tällöin kyseeseen nousisi mitä ilmeisimmin olennaisuuden raja, johon kirjanpitolaissa usein viitataan. Hankalaksi asian tekee se, että olennaista ei ole tarkkaan määritelty. Jokaisella tilintarkastajalla on omat laskukaavansa, jolla he olennaisuuden määrittävät. Se, kuinka paljon olennaisuus on, voi kuitenkin tilintarkastajasta toiseen heilahdella sekä yksilötason että tilintarkastajan oman tietotaidon varassa.

Prosenttiosuuden lisäksi tällaisessa ”pakotetussa” toimintakertomuksen laatimisessa piilee vaara myös siitä, että laskusuhdanteeseen ajautuneet yhtiöt eivät enää pääsisi ponnistamaan jaloilleen sijoittajien kavahtaessa huonosti mennyttä vuotta. Toisaalta taas yrityksen olisi mahdollista ”kalastella” parempia sijoittajia, mikäli sillä olisi vahvaa näyttöä seuraavan 12 kuukauden toimintasuunnitelmasta, ja markkinoilla nähtäisiin tilausta yrityksen toiminta-alueelle.

Toimintakertomuksen pakollisuus lisäisi suoraan tilintarkastajan työtä. Aiemmin mainittujen läpimenoliitteiden osuus saattaisi kasvaa huomattavasti, kun negatiivisia tuloksia yritettäisiin peitellä kertomalla siitä, ”kuinka kaunis kesä oli” ja ”mistä tuli parhaiten kalaa”. Tällainen toimintamalli ei palvele ketään. Tällöin tilintarkastajan tulisi kiinnittää huomiota entistä enemmän myös omaan ulkopuoliseen havainnointiinsa hankkiakseen mahdollisimman hyvän kuvan yrityksen tilanteesta.

Myös pienen kirjanpitovelvollisen rajoja voi tulevaisuudessa olla syytä pohtia osakeyhtiöiden kohdalla. Vaikka osakeyhtiön on tarkoitus tuottaa osakkailleen voittoa (mikäli yhtiöjärjestyksessä ei toisin mainita), rajoilla keikkuvat yhtiöt syövät helposti tilaa uusilta ja vielä kehitysvaiheessa olevilta yhtiöiltä.

Lisäksi mahdolliset yritysjärjestelyt ja tulossuunnittelu auttavat suurehkoakin yritystä pitäytymään pienen kirjanpitovelvollisen lain piirissä ja näin ”välttämään” suurten kirjanpitovelvollisten lakisääteisiä velvollisuuksia muun muassa rahoituslaskeman suhteen. Näin yritys voidaan pitää sekä suurehkona että tuottava ja kenties jopa omilla markkinoillaan dominoivana ilman, että heidän pitäisi lain mukaan avata tulo- ja menorakennettaan ulkopuolisille.

Työn aikana ei tehty selvää huomiota siitä, että osakeyhtiölainmuutokset olisivat selvästi helpottaneet pienten osakeyhtiöiden toimintaa. Työssä käytetyt lähteet tukivat käsitystä siitä, että kirjanpitolain muutoksien teoreettisesta avusta huolimatta etenkin tilinpäätöksen liitetietoja käsittelevistä helpotuksista hyötyivät eniten henkilöyhtiöt, eivät niinkään osakeyhtiöt.

Vaikka työhön käytettäviä lähteitä oli runsaasti ja ne edustivat paljolti luotettavia tutkimuksia, tulee tutkimustuloksia arvioida kriittisesti. Näin siitä syystä, että varsinaisia tutkimuksia pienen osakeyhtiön tilinpäätöksen liitetietojen käyttämisestä, tuntemisesta, ymmärtämisestä tai hyödyntämisestä esimerkiksi uusia sidosryhmiä tavoitettaessa ei ole saatavilla.

Koska tilinpäätöksiä laativat lähinnä tilitoimistot yritysten keskittyessä toiminnan pyörittämiseen, nousee mieleen ajatus toiminnan tiivistämisestä. Tätä voisi käytännössä toteuttaa muun muassa siten, että kasvavat yritykset eivät enää ostaisi kirjanpito palveluitaan ostopalveluina ulkopuolisina, vaan ne keskitettäisiin yrityksen sisälle omalle osastolleen.

Tämä mahdollistaisi tiiviimmän yhteistyön organisaation eri tasoilla sekä tilinpäätösinformaation tehokkaamman hyödyntämisen esimerkiksi osakeyhtiön hallinnossa. Kyseinen toimintamalli asettaisi toki yritykselle myös haasteita, sillä esille nousisivat helposti kysymykset muun muassa henkilöstön riittävydestä sekä tuotettavan materiaalin luotettavuudesta (vaaralliset työyhdistelmät).

Sähköisen viestinnän hyväksikäyttö on pieniltä yrittäjiltä unohtunut harmillisen hyvin. Suurilla yrityksillä tilinpäätösaineiston julkaiseminen omilla sivuillaan on nykyään arkipäivää, pienillä yrityksillä ei välttämättä ole edes sähköisiä kotisivuja. Vaikka aikaa ja rahaa ei haluttaisikaan laittaa erilaisiin laskelmiin ja raportteihin, ei pidä aliarvioida

asiantuntevan sijoittajan omaa tietotaitoa tuottaa näitä lukuja, mikäli aineistoa vain on saatavilla.

Kuten opinnäytteen työstäminen osoitti, sekä osakeyhtiölainsäädännössä että kirjanpitolainsäädännössä on vielä paljon kehitettävää. Pienien yhtiömuotojen kehitystä ja säätelyä on tuettava ja säänneltävä, jotta heille pystyttäisiin luomaan hyvä ja vehreä kasvualusta. Muutosten tulisi kuitenkin toimia siten, etteivät suuret yhtiöt pysty hyödyntämään näitä parannuksia omaksi edukseen, syöden markkinapaikan pieniltä. Kansainvälistyminen luo tähän haasteita enemmän kuin on ehkä uskottu. Tulevaisuuden kannalta kehittäminen ja kehittyminen ovat kuitenkin ehdottoman tärkeitä. Helppoa se ei ole, mutta ei mahdotontakaan.

LÄHTEET

Asetus kirjanpitolautakunnasta 19.10.1973/784. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336#L3P6> [viitattu 1.6.2014].

Björklund, M., Jänkälä M., Kaisanlahti, T. 2009. Kirjanpito-oikeus. 1. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Blummé, N. 2008. Osakeyhtiön tilintarkastus. Helsinki: Talentum Media Oy.

Heiskanen, J., Kihn, L., Näsi, S. (toim.) 2009. Näkökulmia laskentatoimeen ja tilintarkastukseen. Jaakko Luumi: Tilintarkastus taloudellisen laskusuhdanteen aikana. Tampere: University of Tampere.

Karttunen, J. Taloushallintoliitto. 2011. Pienen osakeyhtiön esimerkkitalinpäätös. Vantaa: Multiprint.

KHT-Yhdistys, 2013. Osakeyhtiön tilinpäätösmalli. Helsinki: KHT-Media Oy.

Kirjanpitoasetus. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339#L2> [viitattu 15.7.2014].

Kirjanpitolaki. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336#L2P10> [viitattu 20.7.2014].

Kirjanpitolautakunnan poikkeuslupa tilinpäätöksen laatimisaajan pidentämiseksi. Saatavissa:

<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/717602942eb71ebdc22570210049e02b/e8fc6e6087fe1b56c225797500323045?OpenDocument> [viitattu 14.7.2014].

Kirjanpitolautakunnan yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä. Saatavissa:

http://www.edilex.fi/kilaohje/tuloslas2#1_2 [viitattu 8.9.2014].

Leppiniemi, J. 2008. Osakeyhtiö – varteenotettava vaihtoehto. Porvoo: Tietosykli Oy.

- Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2010. Pieni kirjanpitovelvollinen, kirjanpito ja tilinpäätös. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Lindfors, H. 2011. Kirjanpito käytännönläheisesti. 5., uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.
- Mähönen, J. 2009. Osakeyhtiön taloudellinen raportointi ja tilintarkastus. 1. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Mähönen, J. & Villa, S. 2013. Osakeyhtiöoikeus käytännössä. 1. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Nettilaki. Yksityinen osakeyhtiö ja julkinen osakeyhtiö. Saatavissa: <http://www.nettilaki.com/a/yksityinen-osakeyhti%C3%B6-ja-julkinen-osakeyhti%C3%B6> [viitattu 29.5.2014].
- Nikunen, Kati. Haastattelu 4.7.2014. Kouvola: KPMG.
- Patentti- ja rekisterihallitus. Yritysten lukumäärät kaupparekisterissä. Saatavissa: <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html> [viitattu 8.9.2014].
- Pönkä, V.2011. Johdatus osakeyhtiöoikeuteen. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeus-tieteellisen tiedekunta.
- Salmi, I. 2010. Mitä tilinpäätös kertoo? 4.-6. painos. Helsinki: Edita Publishing.
- Suomen yrittäjät. Osakeyhtiö. Saatavissa: http://www.yrittajat.fi/fi-fi/yritystoiminnanabc/yritysmuodot_ja_liiketoiminta/osakeyhtio/ [viitattu 28.5.2014].
- Suomen yrittäjät. Osakeyhtiön perustamistoimet ja yhtiömuodon sääntely. Saatavissa: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustamistoimet/osakeyhtio/> [viitattu 4.6.2014].
- Tennent, J. 2008. Financial Management. Lontoo: Profile Books Ltd.
- Tilintarkastuslaki. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070459> [viitattu 30.7.2014].

Tomperi, S. 2012. Käytännön kirjanpito. 20., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing.

Tomperi, S. 2013. Kehittyvä kirjanpitotaito. 14., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing.

Valtionkonttori. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon käsikirja. Hyvän kirjanpitotavan periaatteet. Saatavissa:

<http://www.valtiokonttori.fi/kasikirja/Public/default.aspx?nodeid=23970> [viitattu 1.6.2014].

Villa, S. 2013. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 4., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Virtuaali AMK. Tilinpäätössuunnittelu. Saatavissa:

<http://www2.amk.fi/digma.fi/eetu/www.amk.fi/opintojaksot/0503020/1182338412459/1184050792905/1184050988517/1184051011862.html> [viitattu 3.6.2014].

Wood, F. 1996. Business accounting 1. 7. painos. Lontoo: Pitman Publishing.

TILINPÄÄTÖKSEN 31.12.2013 LIITETIEDOT

Esimerkkiyritys 1, kotipaikka Kouvola, on Esimerkkiyritys 1 -konsernin emoyhtiö.

Laadintaperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätös käsittää emoyhtiön sekä ne tytäryhtiöt, joissa emoyhtiöllä on kirjanpitolain 1. luvun 6§:n mukainen määräysvalta. Konserniin kuuluu tytäryhtiönä Kiinteistö Oy Kuusankosken X, kotipaikka Kouvola. Em. yhtiöön emoyhtiöllä on 100 %:n määräysvalta.

Yhdistelyperiaatteet

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, katteet, saamiset, velat ja voitonjako on eliminoitu. Konserniyhtiöiden keskinäisen osakkeenomistuksen eliminoinnissa on käytetty hankintamenomenetelmää, jonka mukaisesti tytäryhtiön osakkeiden hankintahinta on eliminoitu tytäryhtiön hankinta-ajankohdan omia pääomia vastaan. Tytäryhtiön hankintahetken poistoero on sisällytetty omaan pääomaan. Tytäryhtiöosakkeista maksettu oman pääoman alittava hinta on kirjattu konsernireserviin, joka on kokonaisuudessaan kirjattu tuotoksi.

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät

Käyttöomaisuuden arvostus: Käyttöomaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja saaduilla avustuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu menojäännöspoistoin sekä tasapoistoin.

Vaihto-omaisuuden arvostus: Vaihto-omaisuus esitetään keskihinnan mukaisesti (ml. rahdit).

Tuloslaskelman liitetiedot

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot poistetaan tasapoistoin vaikutusaikanaan. Koneet ja kalusto poistetaan Evl:n maksimipoistoin, vuonna 2013 25 %:n menojäännöspoisto. Rakennukset ja rakennelmat poistetaan Evl:n maksimipoistoin, vuonna 2013 7–20 %:n menojäännöspoisto.

Rahoitustuotot ja -kulut

	Konserni	Emoyhtiö
Korkotuotot	990,62 €	990,62 €
Korkokulut	3865,59 €	336,08 €

Tilintarkastajan palkkiot tilikaudella

Tilintarkastus	1402,50 €	1102,50 €
----------------	-----------	-----------

Taseen liitetiedot

Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien muutoksista

	Emoyhtiö	Konserni	Emoyhtiö	Konserni
	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2012
Oma pääoma				
Osakepääoma	10 091,28	10 091,28	10 091,28	10 091,28
Edellisten tilikausien voitto tilikauden alussa	605 248,46	627 370,53	593 498,28	619 504,12
Jaetut osingot	-54 000,00	-54 000,00	-54 000,00	-54 000,00
Edellisten tilikausien voitto tilikaden lopussa	551 248,46	573 370,53	539 498,28	565 504,12
Tilikauden voitto/tappio	32 000,91	41 915,88	65 750,18	61 866,41
Oma pääoma yhteensä	593 340,65	625 377,69	615 339,74	637 461,81
Voitonjakokelpoiset varat	583 249,37	615 286,41	605 248,46	627 370,53
Sidottu oma pääoma	10 091,28	10 091,28	10 091,28	10 091,28
Vapaa oma pääoma	583 249,37	615 286,41	605 248,46	627 370,53

Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Konserni	Emoyhtiö
Laina Kymenlaakson Osuuspankki	94666,70 €	0,00 €

Vakuudet ja vastuusitoumukset

Velat, joiden vakuutena on kiinteistökiinnitys

	Emoyhtiö	Konserni
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	189333,30 €

Vakuuksien yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain ja velkaerittäin eriteltynä

Kiinteistökiinnitysten yhteismäärä

	Emoyhtiö	Konserni
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	958654,00 €

Liitetiedot henkilöstöstä

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikaudella

	31.12.13 Emoyhtiö	31.12.13 Konserni	31.12.12 Emoyhtiö	31.12.12 Konserni
Työntekijät	9	9	9	9
Toimihenkilöt	3	3	3	3
Yhteensä	11	11	11	11

Osakeyhtiölain toimintakertomusta vastaavat liitetiedot

Voittovarojen käyttö.

Konsernitaseen 31.12.2013 mukaan konsernin voitonjakokelpoiset varat ovat 615286,39 € ja emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 583249,37 €, josta tilikauden voitto on 32000,91 €
Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 400,00 €/osake, yhteensä 120000,00 €

Yhtiön osakkeiden lukumäärä

Yhtiön osakepääoma jakaantuu 300 samanarvoiseen osakkeeseen.

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Käyttöomaisuuden arvostus: Käyttöomaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoin sekä menojäännöspoistoin.

Vaihto-omaisuuden arvostus: Vaihto-omaisuus esitetään FIFO-periaatteen mukaisesti hankintamenon tai sitä alemman jälleenhankintahinnan tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Pienet valmistuksen koneet ja laitteet, autot, konttorikoneet ja -laitteet poistetaan Evl:n maksimipoistoin, tilikaudella 25 %:n menojäännöspoisto. Raskaat tuotannon koneet poistetaan 5–7 vuoden tasapoistoin. Saadut avustukset kirjataan hankintamenoa vähentämään. Rakennukset poistetaan Evl:n maksimipoistoin, 7 %:n menojäännöspoisto. Rakennuksen koneet ja laitteet poistetaan Evl:n maksimipoistoin, 25 %:n menojäännöspoisto. Rakennelmat poistetaan 20 %:n menojäännöspoistoin. Aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin viidessä /kymmenessä vuodessa.

Suunnitelman mukaiset poistot

	2013	2012
Aineettomat hyödykkeet	21 815,00	9 639,00
Rakennukset ja rakennelmat	79 864,43	127 077,50
Koneet ja kalusto	<u>631 376,34</u>	<u>797 361,52</u>
	733 055,77	934 078,02

Selvitys tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista

Pakollisia varauksia ei ole tehty 31.12.2013 päättyneellä tilikaudella tai aikaisemmilla tilikausilla.

Tuloslaskelman korkotuotot ja korkokulut

	2013	2012
Korkotuotot	558,69	569,49
Korkokulut	24540,49	38411,39

Pysyvien vastaavien muutokset tase-erittäin

	01.01.2013	lisäykset	vähennykset	poistot	31.12.2013
Aineettomat hyödykkeet	26 029,94	60 880,00	0,00	-21 815,00	65 094,94
Maa- ja vesialueet, sis. liittymismaksut	136 520,44	107,00	0,00	0,00	136 627,44
Rakennukset ja rakennelmat					
Rakennukset	1 138 582,66	0,00	0,00	-79 700,79	1 058 881,87
Rakennuksen koneet	123 519,61	0,00	0,00	-30 879,91	92 639,70
Rakennelmat	818,16	0,00	0,00	-163,64	654,52
Rakennukset ja rakennelmat	1 262 920,43	0,00	0,00	-110 744,34	1 152 176,09
Koneet ja kalusto					
Koneet ja kalusto mjp 25%	284 505,41	0,00	-15 983,89	-67 130,38	201 391,14
Koneet ja kalusto tasap.	2 133 686,10	0,00	0,00	-533 366,05	1 600 320,05
Koneet ja kalusto	2 418 191,51	0,00	-15 983,89	-600 496,43	1 801 711,19
Muut aineelliset hyödykkeet	1 840,94	0,00	0,00	0,00	1 840,94
Ennakkomaksut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
PYSYVÄT VASTAAVAT	3 845 503,26	60 987,00	-15 983,89	-733 055,77	3 157 450,60

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	31.12.2013	31.12.2012
Laskennallinen lomapalkkavelka	202368,71	230819,53

Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien muutoksista

	31.12.2013	31.12.2012
Oma pääoma		
Osakepääoma	5 045,64	5 045,64
Edellisten tilikausien voitto tilikauden alussa	4 862 960,77	4 982 714,31
Osingonjako	-435 000,00	-210 000,00
Edellisten tilikausien voitto tilikauden lopussa	4 427 960,77	4 772 714,31
Tilikauden voitto	118 589,72	90 246,46
Oma pääoma yhteensä	4 551 596,13	4 868 006,41
Sidottua omaa pääomaa	5 045,64	5 045,64
Vapaata omaa pääomaa	4 546 550,49	4 862 960,77

Laskelma voitonjakokelpoisista varoista

	31.12.2013	31.12.2012
Edellisten tilikausien voitto	4 427 960,77	4 772 714,31
Tilikauden voitto	118 589,72	90 246,46
Jakokelpoiset varat	4 546 550,49	4 862 960,77

Vakuudet ja vastuusitoumukset

Velat ja niiden vakuudet tase-erittäin

Yhtiö on antanut pitkä- ja lyhytaikaisten vieraan pääoman, lainat rahoituslaitoksilta, maksamisen vakuudeksi käyttöomaisuuskiinteistöön vahvistettuja kiinnityksiä 168000,00 € ja yritys kiinnityksiä 670000,00 €. Annetut vakuudet ovat yleisvakuutena rahalaitoslainoille, joita ei ole tilinpäätöshetkellä.

Yhtiö on antanut pitkä- ja lyhytaikaisten ostovelkojen (osamaksuvelka) 544763,25 € vakuudeksi osamaksurahoituksella hankitut tuotantokoneet, hankintahinnat 1814427,76 €

Muut vastuut

Rakennusinvestointiin sisältyy AVL:n 11 luvun mukainen palautusvastuu 142980,18 € (5. vuosi).

Tilintarkastajan palkkiot tilikaudella

Tilintarkastus 1200,00 €

Tiedot henkilöstöstä

Yhtiön henkilöstön lukumäärä keskimäärin ja tuloslaskelman palkat:

2012	28 työntekijää, 8 toimihenkilöä	1669062,16 €
2013	27 työntekijää, 8 toimihenkilöä	1504996,92 €

Toimielimet, palkat ja palkkiot

Yhtiöllä on hallitus johon kuuluu kaksi jäsentä. Toimitusjohtajalle on maksettu palkkaa tehtävästään, hallituksen jäsenille ei ole maksettu palkkioita toimimisesta hallituksessa. Toimitusjohtajalle ja hallituksen jäsenille ei ole annettu rahalainoja eikä annettu heidän puolestaan vakuuksia tai vastuusitoumuksia.

Osakeyhtiölain toimintakertomusta vastaavat liitetiedot

Hallituksen esitys yhtiön voittovarojen käsittelystä

Yhtiön voitonjakokelpoiset varat ovat tilinpäätöksessä 4546550,49 €, josta tilikauden voitto on 118589,72 €

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että voitonjakokelpoisista varoista jaetaan osinkoa 324000,00 € (10800,00 € osake).

Yhtiössä ei ole tapahtunut tilikauden päättymisen jälkeen sellaisia olennaisia muutoksia, eikä myöskään OYL 13.2§ mukainen maksukykytesti estä jakokelpoisten varojen käyttöä hallituksen esittämällä tavalla.

Yhtiön osakkeiden lukumäärä

Yhtiön osakepääoma jakautuu 30:een samanarvoiseen osakkeeseen.

KIRJANPITOASETUKSEN 2 § LUVUN MUKAISET LIITETIEDOT

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

ARVOSTUSPERIAATTEET JA -MENETELMÄT SEKÄ JAKSOTUSPERIAATTEET JA -MENETELMÄT

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoön vähennettynä suunnitelmanmukaisilla poistoilla.

Vaihto-omaisuus on arvostettu hankintamenoön tai sitä alempaan todennäköiseen hankinta- tai myyntihintaan.

TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

TASE-ERÄKOHTAINEN ERITTELY OMAN PÄÄOMAN ERIEN MUUTOKSISTA

OMA PÄÄOMA	2013	2012
Osakepääoma 1.7.	2500,00	2500,00
Osakepääoma 30.6.	2500,00	2500,00
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.7.	26026,20	21644,14
Jaetut osingot	3000,00	15000,00
Voitto edellisiltä tilikausilta 30.06.	23026,20	6644,14
Tilikauden voitto/tappio	38399,54	19382,06
Oma pääoma yhteensä	63925,74	28526,20

VOITONJAKOKELPOISET VARAT

Voitonjakokelpoiset varat ovat 30.6.2013 61425,74 €

OSKEYHTIÖLAIN TOIMINTAKERTOMUSTA VASTAAVAT LIITETIEDOT

YHTIÖN OSAKKEIDEN MÄÄRÄ OSAKELAJEITTAIN

2500 samanarvoista osaketta.

HALLITUKSEN ESITYS VOITTOVAROJEN KÄYTTÄMISESTÄ TAI TAPPION KATTAMISESTA

Tilikauden voitto on 38399,54 euroa. Hallitus esittää, että voitonjakokelpoisista varoista jaetaan osinkoa 2,50 euroa osaketta kohden eli yhteensä 6250,00 euroa.

Yhtiössä ei ole tapahtunut tilikauden päättymisen jälkeen sellaisia olennaisia muutoksia, eikä myöskään OYL 13.2§ mukainen maksukykytesti estä jakokelpoisten varojen käyttöä hallituksen esittämällä tavalla.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA JA NIIDEN MUUTOKSISTA

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu EVL:n enimmäispoistoprosenttien mukaisesti. Poistoperusteet ovat pysyneet ennallaan. Hyödykkeiden hankinnat, joiden taloudellinen käyttöikä on alle kolme vuotta sekä pienhankinnat on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikauden kuluksi.

KORKOTUOTOT JA KORKOKULUT

Korkotuotot yhteensä 22,13 euroa ja korkokulut yhteensä 3,82 euroa.

TILINTARKASTAJAN PALKKIO

Tilintarkastus 600,00 €

LIITETIEDOT HENKILÖSTÖSTÄ

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana henkilöryhmittäin

Toimihenkilöt	2013	2012
	2	2,5

KIRJANPITOASETUKSEN 2 LUVUN MUKAISET LIITETIEDOT

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

ARVOSTUSPERIAATTEET JA -MENETELMÄT SEKÄ JAKSOTUSPERIAATTEET JA -MENETELMÄT

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelmanmukaisilla poistoilla.

Vaihto-omaisuus on arvostettu hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen hankinta- tai myyntihintaan.

KONSERNI

Esimerkkiyritys 4 kuuluu konserniin, jonka emoyhtiö on Yritys X. Yritys X laatii konsernitilinpäätöksen, johon Esimerkkiyritys 4 sisällytetään. Konsernitilinpäätös on nähtävissä Yritys X:n toimitiloissa: Yritysosoitetie X, 12345 Tunteaton.

TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Pysyviin vastaaviin kuuluvien koneiden ja laitteiden poistamatta oleva hankintameno:
233263,43 €

SAAMISET SAMAN KONSERNIN YRITYKSILTÄ

Muut lyhytaikaiset saamiset: 226881,01 €

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

TASE-ERÄKOHTAINEN ERITTELY OMAN PÄÄOMAN ERIEN MUUTOKSISTA

OMA PÄÄOMA	2013	2012
Osakepääoma 1.2.	378422,83	378422,83
Osakepääoma 31.01.	378422,83	378422,83
Voitto edellisiltä tilikausilta 1.2.	562947,56	479889,85
Jaetut osingot	0,00	0,00
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.01.	562947,56	479889,85
Tilikauden voitto/tappio	-20639,90	83027,71
Oma pääoma yhteensä	920730,49	941370,39

VOITONJAKOKELPOISET VARAT

Voitonjakokelpoiset varat ovat 31.01.2013 315426,65 €

OSAKEYHTIÖLAIN TOIMINTAKERTOMUSTA VASTAAVAT LIITETIEDOT

YHTIÖN OSAKKEIDEN MÄÄRÄ OSAKELAJEITTAIN

2250 kpl samanarvoista osaketta. Yhtiöjärjestyksen 14§ pykälään sisältyy lunastuslauseke.

HALLITUKSEN ESITYS VOITTOVAROJEN KÄYTTÄMISESTÄ TAI TAPPION KATTAMISESTA

Tilikauden tappio on 20639,90 euroa. Hallitus esittää, että voitonjakokelpoisista varoista jaetaan osinkoa 35,00 euroa osaketta kohden eli yhteensä 78750,00 euroa.

Yhtiössä ei ole tapahtunut tilikauden päättymisen jälkeen sellaisia olennaisia muutoksia, eikä myöskään OYL 13.2§ mukainen maksukykytesti estä jakokelpoisten varojen käyttöä hallituksen esittämällä tavalla.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA JA NIIDEN MUUTOKSISTA

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu EVL:n enimmäispoistoprosenttien mukaisesti. Poistoperusteet ovat pysyneet ennallaan. Hyödykkeiden hankinnat, joiden taloudellinen käyttöikä on alle kolme vuotta sekä pienhankinnat on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikauden kuluksi.

KORKOTUOTOT JA KORKOKULUT

Korkotuotot yhteensä 303,32 euroa ja korkokulut yhteensä 10058,79 euroa.

TILINTARKASTAJAN PALKKIO

Tilintarkastus 860,00 €

VASTUUT JA VAKUUDET

Yhtiö on antanut rahalaitoslainojen maksun vakuudeksi 200000,00 €n arvoisen yrityskiinnityksen sekä yhtiön omistamiin kiinteistöihin vahvistettuja kiinnityksiä 151000,00 €n arvosta. Rahalaitoslainojen määrä tilinpäätöshetkellä on 200000,00 €

LIITETIEDOT HENKILÖSTÖSTÄ

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana henkilöryhmittäin

	2013	2012
Toimihenkilöt	0	0
Työntekijät	7	7